

Medvirkning i planprosesser på lokalt nivå

En analyse av anvendelsen av medvirkning som metode i Områdeløftet på Ammerud og hvordan det har blitt tilrettelagt for minoritetsgrupper

AYDA HAILE BERHANE TEKLEBRHAN

VEILEDER

Karl Emil Pull

Universitetet i Agder, 2023

Fakultet for samfunnsvitenskap

Institutt for Global utvikling og samfunnsplanlegging

Sammendrag

Denne masteravhandlingen undersøker bruken av medvirkning som metode i områdeløftet på Ammerud. Områdeløftet er en del av Groruddalssatsingen, en kommunedrevet satsing som tar sikte på å forbedre ulike områder i Groruddalen som har stått overfor komplekse utfordringer knyttet til fysiske, strukturelle og sosiale forhold (Lund, 2014, s. 30). For å løse disse utfordringene har medvirkning blitt brukt som en metode for å involvere lokalbefolkningen på Ammerud, hvor mandatet for områdeløftet har vært å jobbe med fysisk og sosial utvikling.

Befolkningen i området er mangfoldig og består av en stor andel eldre, barn, unge og personer med innvandrerbakgrunn (Lund, 2014, s. 30). Blant barn og unge har medvirkningsprosessene vært svært vellykkede, hvor resultatene har ført til tydelig utvikling i området. Imidlertid har det vært utfordringer knyttet til involvering av eldre og personer med minoritetsbakgrunn i medvirkningsprosessene, til tross for at de utgjør en stor del av befolkningen på Ammerud.

Avhandlingen utforsker derfor hvordan medvirkningsprosessene har foregått i området og hvorfor de har vært vellykkede blant barn og unge. Deretter forskes det på hvorfor nivået av medvirkning har vært lavere blant eldre og personer med minoritetsbakgrunn. Studien er hovedsakelig basert på kvalitative intervjuer med lokale aktører og beboere med innvandrerbakgrunn på Ammerud. Den teoretiske rammen for analysen inkluderer teorier om involvering av lokalbefolkningen som påvirkes av utvikling (Madanipour, 2017, s. 93-94), teorier om hvordan steder er resultatet av sosiale og kulturelle konstruksjonsprosesser (Henriksen, 2019, ss. 109-110), samt teorier om maktfordeling innen medvirkning (Arnstein 1969, Davidson 1998).

Studiens funn viser til at det er mulig å oppnå vellykkede medvirkningsprosesser der lokalbefolkningen blir hørt og deres behov blir møtt, så lenge prosessene tilrettelegges for målgruppen. Dersom prosessen ikke tilpasses ulike grupper, vil det være utfordrende å involvere dem.

Abstract

This master thesis examines the use of participation as a method in the area redevelopment project in Ammerud. The area redevelopment is part of the Groruddalssatsingen, a municipally driven initiative aimed at improving various areas in the Groruddalen region that have faced complex challenges related to physical, structural, and social conditions (Lund, 2014, p. 30). In order to address these challenges, participation has been used as a method to involve the local population in Ammerud, where the mandate for the area redevelopment has been focused on physical and social development.

The population in the area is diverse and consists of a significant proportion of older adults, children, youth, and individuals with immigrant backgrounds (Lund, 2014, p. 30). Among children and youth, the participation processes have been highly successful, with tangible development outcomes in the area. However, there have been challenges regarding the involvement of older adults and individuals with minority backgrounds in the participation processes, despite their significant representation in the population of Ammerud.

Therefore, the thesis explores how the participation processes have been carried out in the area and why they have been successful among children and youth. It then investigates why the level of participation has been lower among older adults and individuals with minority backgrounds. The study is primarily based on qualitative interviews with local actors and residents with immigrant backgrounds in Ammerud. The theoretical framework for the analysis includes theories of community involvement influenced by development (Madanipour, 2017, pp. 93-94), theories of how places are the result of social and cultural construction processes (Henriksen, 2019, pp. 109-110), as well as theories of power distribution within participation (Arnstein, 1969, Davidson, 1998).

The findings of the study indicate that it is possible to achieve successful participation processes where the local population is heard and their needs are met, as long as the processes are tailored to the target group. If the process is not adapted to different groups, it will be challenging to involve them.

Forord

Jeg har lenge sett frem til denne dagen, der jeg endelig kan skrive forordet til min egen masteroppgave. Etter å ha lest utallige forord i andres oppgaver, har jeg alltid lurt på hvordan det må ha vært for dem. Nå er det endelig min tur, og det føles litt merkelig og vanskelig å sette ord på. Men her er vi.

Reisen med å skrive denne masteroppgaven har vært lang, krevende og utrolig lærerik. Jeg takker Gud som har ført meg gjennom. Det er mange personer jeg ønsker å rette en stor takk til. Først og fremst vil jeg takke mine informanter som velvillig stilte opp i mitt forskningsprosjekt. Uten deres bidrag og engasjement ville oppgaven ikke blitt til. En stor takk rettes også til Karl Emil Pull. Tusen takk for at du har veiledet meg gjennom hele prosessen, kommet med gode innspill, råd, anbefalinger og faglig kompetanse. Deretter vil jeg også takke min gode barndomsvenninne, Lorin, som har vært ved min side i hele 18 år og alltid motivert meg.

Sist men ikke minst vil jeg uttrykke min takknemlighet til min kjære familie. Mamma og pappa, tusen takk for alt. Jeg er evig takknemlig for alt dere har ofret, for å kunne gi meg de mulighetene dere selv aldri fikk. Takk for deres uendelige støtte på alle mulige måter. Alt jeg er og alt jeg har oppnådd i livet, er takket være dere. Jeg elsker dere av hele mitt hjerte. Videre ønsker jeg å rette en spesiell takk til mine brødre. Dere har alltid hatt troen på meg, og deres tro har gitt meg en motivasjon langt større enn dere kan forestille dere.

Takk for meg!

Innholdsfortegnelse

1 INNLEDNING	9
1.1 BEGRUNNELSE FOR VALG AV TEMA OG PROBLEMSTILLING:.....	10
1.2 TIDLIGERE FORSKNING.....	12
2 DELBYDEL AMMERUD	14
2.1 AMMERUD SOM STED.....	14
2.2 OMRÅDESTIGMA RUNDT DRABANTBYER.....	15
2.3 GRORUDDALEN	16
2.3.3 Hva er Groruddalssatsingen?.....	16
3 MEDVIRKNING	18
3.1 HVORFOR MEDVIRKNING?	19
3.2 HVORDAN MEDVIRKE?	20
3.3 MEDVIRKNING I PRAKSIS	20
3.4 MEDVIRKNINGSPROSESSER I ANDRE LAND	21
4 TEORETISK RAMMEVERK	23
4.1 KOMMUNIKATIV PLANLEGGING	23
4.1.1 Medvirkning innenfor kommunikatv planlegging.....	24
4.2 SOSIOKULTURELL STEDSTEORI.....	26
4.2.1 Sosiokulturell stedsanalyse for å oppnå kunnskapsgrunnlag.....	28
4.3 EMPOWERMENT	28
5 METODE	33
5.1 SEMI-STRUKTURERTE INTERVJUER.....	34
5.1.1 Intervjuguide.....	34
5.2 UTVALG AV INFORMANTER OG AVGRENSING.....	36
5.2.1 Avgrensing ved hjelp av casestudie.....	38
5.2.2 Dokumenter som tilleggsdata og kildekritikk.....	38
5.3 FORBEREDELSE OG GJENNOMFØRING AV INTERVJUPROSESSEN.....	39
5.3.1 Styrker og svakheter	40
5.4 ANALYSE AV KVALITATIV DATA	42
5.5 FORSKNINGENS KVALITET	43
5.5.1 Reliabilitet.....	44
5.5.2 Gyldighet.....	45
5.6 ETISKE VURDERINGER	46
5.6.1 Posisjonering: min tilknytning til stedet og kjønn.....	47
5.6.1.1 Feministisk perspektiv.....	48
6 DEL 1 – MEDVIRKNING SOM METODE	49

6.1 ULIKE FORMER FOR BEBOERINVOLVERING	49
6.2 BARN OG UNGE	50
6.2.1 Resultater av UngMed.....	52
6.3 MAKTEN HOS DE LOKALE	56
7 DEL 2 – UTFORDRINGER VED INVOLVERING AV MINORITETER	58
7.1 MANGFOLDIG OMRÅDE	58
7.2 EFFEKTIV MOBILISERING AV DE UNDERREPRESENTERTE	59
7.3 MANGEL PÅ ARENA	61
7.4 MANGEL PÅ REPRESENTASJON	64
7.5 TILFREDSSTILT LOKALBEFOLKNING	66
8 KONKLUSJON	68
8.1 VEIEN VIDERE.....	71
9 LITTERATURLISTE.....	73
10 VEDLEGG.....	76
10.1 NSD VURDERING AV BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER.....	76
10.2 INTERVJUGUIDE TIL LOKALBEFOLKNINGEN	80
10.3 INTERVJUGUIDE TIL LOKALE AKTØRER	81
.....	81
10.4 SAMTYKKEERKLÆRING	82

Oversikt over figurer, tabeller og vedlegg i teksten:

- **Figur 1:** Kart over Groruddalen, s. 18
- **Figur 2:** Arnsteins medvirkningsstige, s. 30
- **Figur 3:** The wheel of participation, s. 32
- **Figur 4:** Formulering av spørsmål for intervjuguide, s. 35
- **Tabell 1:** Oversikt over informanter, s. 38
- **Vedlegg 1:** Saksliste fra Ungmed, s. 54
- **Vedlegg 2:** Saksliste fra Ungmed, s. 55

1 Innledning

Innenfor tradisjonell planlegging og utbygging blir beslutninger og endringer som regel tatt innenfor sammensatte organisasjoner, hvor det er et overordnet organ som tar beslutningene i hvordan et område skal utvikles (Hansen & Sæterdal, 1970, s. 12). I senere tider har begreper som «*innflytelse*», «*borgermedvirkning*», og «*involvering*» kommet på banen og planprosesser har endret seg i den retning av å bli mer «*inklusiv*». I flere deler av landet har medvirkning hatt en sentral rolle i planprosessene, med formål om å invitere de påvirkede til å komme med innspill for hvordan utviklingen burde se ut i deres områder, hvor Ammerud er et av disse områdene.

Ammerud ligger i bydel Grorud i Oslo og har gjennomgått en utvikling som et resultat av et områdeløft, hvor medvirkning har stått sentralt i utformingen av området (Ruud, et al., 2016 s. 5). En betydelig del av endringene og utviklingen som har skjedd på Ammerud, har skjedd i regi av ungdomsarbeidet kjent som Ungmedvirkning (UngMed). Forslagene fra UngMed-konferansen har blitt implementert og har resultert i at bydel Grorud i Oslo kommune har blitt tildelt flere priser, inkludert utmerkelsen som «Norges beste ungdomskommune» i 2017 (Brage, 2017). Av den grunn kan det sies at de har lyktes en del med medvirkningen i områdeløftet. Med bakgrunn i dette er det interessant å forske på hvordan områdeløftet har brukt medvirkning som metode.

Ammerud er også et flerkulturelt, mangfoldig område hvor nesten 50% av befolkningen enten er innvandrere eller norskfødte med innvandrerbakgrunn. Det er i tillegg en stor andel eldre som bor der (Lund, 2014, s. 30). Naturligvis faller de ikke inn under ungdomsarbeidet, og undersøkelser viser til at de er minst representert i medvirkningsprosessene i området (Ruud, et al., 2016 s.15). Når medvirkningsprosessen da virker å være så vellykket blant barn og unge, hva er årsakene til at det ikke er tilfellet for de voksne? Har etnisk bakgrunn og alder noe å si? Er det enklere å involvere barn og unge, nettopp fordi de er barn og unge?

Med utgangspunkt i områdeløftet på Ammerud vil det dermed forskes på følgende problemstilling: ***Hvordan har medvirkning blitt brukt som metode i områdeløftet på Ammerud og hvordan har det blitt tilrettelagt for minoriteter?*** I denne oppgaven undersøkes disse spørsmålene ved data samlet inn fra åtte utførte kvalitative intervjuer, med fire lokale aktører og fire lokale beboere med minoritetsbakgrunn. I intervjuene med de lokale aktørene

var fokuset på hvordan medvirkningsprosessene har sett ut og hva utfallet av disse var, hvor det da ble tydeliggjort at prosessene har vært mest tilrettelagt og mest vellykket blant barn og unge. I intervjuene med lokalbefolkningen var fokuset på hvordan de selv har medvirket og hvordan disse prosessene har blitt tilrettelagt for dem. Basert på de to ulike gruppene som ble intervjuet ble det tydeliggjort at medvirkningsprosessene i områdeløftet har vært vellykket blant barn og unge – hvor det var god deltakelse, takket være arbeidet til Ungmedvirkning (UngMed). Blant de eldre og de med minoritetsbakgrunn kom det fram at deltakelsen var manglende, selv etter forsøk på tilrettelegging av de som driver områdeløftet.

1.1 Begrunnelse for valg av tema og problemstilling:

Det er av interesse å skrive om medvirkning på lokalt nivå av ulike grunner. Områdeløftet på Ammerud er en del av Groruddalssatsingen som er en kommunedrevet satsing. Satstingen er en del av den kommunale reguleringsplanen, hvor den legger spesiell vekt på å sikre god informasjon og tidlig medvirkning (Oslo kommune, 2018, s. 71). Oslo kommune har gitt uttrykk for at de ønsker å øke fokuset på medvirkning og å være en foregangskommune for dette, med fokus på tilrettelegging slik at alle kan ha lik tilgang til informasjon og mulighet til å medvirke (Oslo kommune, 2018, s. 72). Det er derfor interessant å se hvordan det blir utført i praksis, ved å forske på medvirkningsprosessene i områdeløftet på Ammerud.

Det er også av interesse fordi en slik deltakende tilnærming til utvikling som vi ser i områdeløftet på Ammerud, viser til hvordan det er et samarbeid mellom ekspertene og de som faktisk benytter seg av områdene. Dette er for å kunne finne ut av hva de faktiske behovene er, og sørge for at de blir møtt. Madanipour referer til dette som kommunikativ planlegging, en tilnærming som består av en deltakende og dialogisk prosess, som involverer et stort utvalg av påvirkede interessenter og grupper i utviklingen i alt fra infrastruktur, offentlige tjenester og land generelt (Madanipour, 2017, s. 93-94).

Det er selvsagt viktig å ha profesjonell kunnskap om hvordan et sted burde utvikles, men det er også mye kunnskap å hente i levde opplevelser og inntrykk – noe lokalbefolkningen kan stille med. Selv om medvirkning kan virke som et ideelt konsept, følger det likevel med utfordringer og kritikk, som alt annet. Mobilisering og tilrettelegging har vist seg å være utfordringer som kommer fram i min forskning, hvor resultatene av de ulike

medvirkningsprosessene ikke er så representative, særlig blant eldre og beboere med minoritetsbakgrunn.

Medvirkning er en prosess som inviterer de lokale til å bidra med innspill for hvordan et område burde utvikles og disse innspillene kan påvirke alt fra arkitektur, estetiske og visuelle uttrykk, eller spesielle objekter. Dette bidrar med å danne stedsrepresentasjoner av området, som betyr at det er med på å forme de ulike subjektive oppfatningene og forestillingene av stedet. Disse kan formes både av innflytelsesrike aktører og lokale innbyggere (Henriksen, 2019, s. 111), hvor disse stedsrepresentasjonene vil variere fra sted til sted, blant annet basert på resultatene av medvirkningsprosessene som har blitt utført i det gjeldene området (Henriksen, 2019, s. 110). Faktorer som hvem som deltar i prosessene, hvor og hvordan det blir utført vil påvirke resultatene, som igjen vil ha noe å si for stedsrepresentasjonene. Gjennom hverdagslige samtaler om hvordan stedet er, vil meninger og forestillinger dannes, som da baserer seg på hvordan en selv bruker og erfarer stedet, i tillegg til hvordan stedet blir omtalt.

Ammerud er en delbydel i bydel Grorud som har stått overfor forskjellige komplekse utfordringer, i tillegg til at området har en svært variert befolkningssammensetning, i likhet med andre områder i Groruddalen. Tilfelles for disse områdene er blant annet at det er en høy andel beboere med innvandrerbakgrunn og en høy andel eldre befolkning, i tillegg til at de som bor i disse områdene skårer lavt på ulike levekårsvariabler, som blant annet helse og utdanning (Lund, 2014, s. 30).

Med bakgrunn i det som er nevnt over er det av interesse å forske på hvordan medvirkning har blitt brukt som metode ved å se på om befolkningssammensetningen har noe å si for gjennomføringen og resultatet av medvirkningsprosessene. Hvordan blir den i så fall tilrettelagt for de gruppene som er minst representert? Norge er et mangfoldig samfunn med ulike kulturer, aldre, utdanningsnivåer og lignende. På grunn av den varierte befolkningssammensetningen vil innbyggerne naturligvis ha ulike prioriteringer og verdier, hvor noen kan ha mer tid eller bedre muligheter til å delta i slike medvirkningsprosesser, enn andre. Som et resultat kan utfallet av disse medvirkningsprosessene være i favør av de førstnevnte, og vil derfor ikke være representativt.

1.2 Tidligere forskning

Gro Sandkjær Hanssen har bidratt mye innenfor medvirkningsfeltet. Hun forsker på både medvirkning og samstyring og styringsutfordringer på lokalt og regionalt nivå, særlig knyttet til byplanlegging (Universitetsforlaget, u.d.). Hun diskuterer i et av hennes verk hva slags virkning medvirkningen faktisk har (Hanssen 2013). I det verket påpeker hun at selv om innbyggere har tilgang til flere formelle medvirkningsmuligheter innenfor det norske plansystemet så har likevel lokale samfunnsaktører opplevd at de blir marginalisert i viktige planprosesser (Hanssen, 2013, s. 18). Selv om kommunene gjør en innsats og prøver å involvere lokalbefolkningen i planprosessene, så opplever likevel mange at det er vanskelig å få innbyggerne til å engasjere seg, blant annet fordi temaene oppleves som abstrakte for deltakerne. Vanligste metodene som blir brukt for å drive medvirkning er informasjonsmøter/folkemøter, som da forsterker denne opplevelsen ettersom de metodene ofte føles fremmedgjørende for deltakerne (Hanssen, 2013, s. 19). Metodene som blir brukt for å medvirke påvirker dermed effekten av selve medvirkningsprosessen, og om den er vellykket eller ikke.

Det har også blitt skrevet noen masteravhandlinger om medvirkning, med fokus på medvirkningsprosesser innenfor ulike områdeløft i Oslo, som områdeløftene på Tøyen, Grønland og Veitvet/Sletteløkka – hvor sistnevnte også er en del av Groruddalssatsingen (Bertelsen 2020, Ophaug 2016, Sjølander 2014). Med tanke på at det er flere som har valgt å skrive om dette tema i deres egne avhandlinger viser det til interessen og viktigheten bak temaet.

Den avhandlingen som er gjort basert på områdeløftet på Tøyen handler om hvordan medvirkningen har sett ut innenfor politiske beslutningsprosesser, med fokus på hva som driver eller hindrer medvirkning innenfor tradisjonell byråkratisk struktur (Ophaug, 2016). Oppgaven undersøker også medvirkning i praksis ved å se om de teoretiske antagelsene om at medvirkning på høyere nivå ikke passer inn i tradisjonelle, byråkratiske strukturer kan støttes opp, hvor oppgaven da konkluderer med at medvirkningen er fordelt i ulike nivåer, og at det er lite medvirkning på det aller høyeste nivået (Ophaug, 2016, s. 51).

Avhandlingen til (Bertelsen, 2020) omhandler medvirkning i områdeløft og baserer seg både på områdeløftet på Tøyen og Grønland, hvor fokuset er på innbyggerdeltakelse. Blikket rettes mot hvilke deltakelseskanaler politikere og offentlig administrasjon bruker for å få

informasjon om hva befolkningen ønsker og hva slags behov de har for området. I tillegg til at avhandlingen (Bertelsen, 2020) ser på hvorvidt de ulike kanalene for innbyggerdeltakelse klarer å fremme de demokratiske verdiene som rettferdighet, effektivitet og legitimitet. I studien konkluderes det med at det har blitt tilrettelagt for både formell og uformell innbyggerdeltakelse i områdeløftet Grønland og Tøyen, hvor det blir understreket av aktivister at områdeløftet har gjort det lettere for dem å få innflytelse i sakene som engasjerer dem.

Områdeløftet på Veitvet/Slettelekka er også en del av Groruddalssatsingen hvor det har blitt gjort en kvalitativ analyse av beboernes muligheter for innflytelse i planleggingen på lokalt nivå (Sjølander, 2014). Denne forskningen (Sjølander, 2014) tar for seg arbeidsgruppe som metode for medvirkning, hvor denne arbeidsgruppen består av medlemmer fra lokalbefolkningen. Arbeidsgruppen som ble forsket på har vært en del av områdeløftet fra start til slutt, og har bidratt til å sette i gang diskusjoner, innspill og deltakelse i skriftlige i dokumenter. Studien (Sjølander, 2014) undersøker hvilke muligheter de lokale beboerne i denne arbeidsgruppen har for innflytelse og hvordan innflytelse kan være knyttet til ulike begreper som nettverk, makt/avmakt, og representativitet.

Som vist er det dermed gjort mye forskning både på medvirkning som konsept, men også ulike medvirkningsprosesser innenfor ulike områdeløft i Oslo. Til tross for at det er blitt gjort mye forskning innenfor feltet, er det fortsatt behov for å utforske medvirkningsprosesser og hvordan de utføres, noe som kan gjøres ved å bruke områdeløftet på Ammerud som case. Formålet med denne studien er å forske på de metodene som er blitt benyttet der, i tillegg til å utforske utfordringene ved involvering av minoriteter, og hvordan disse prosessene kan bli mer tilrettelagt for dem fordi dette er et perspektiv som savnes i tidligere forskning.

Selv om det er blitt gjort mye forskning på dette feltet, er det likevel mye kritikk til medvirkning og hvordan det blir utført innenfor norsk planlegging. Ved å forske videre på dette feltet – i tillegg til å fokusere på tilrettelegging av underrepresenterte grupper i disse medvirkningsprosessene – mener jeg det kan bidra til å forsterke medvirkningens rolle i det norske samfunnet, og bidra til å tette «hull» som finnes i forskningen. Noen av disse «hullene» er mangel på representasjon av såkalte minoriteter. Med Ammerud som case sikter denne avhandlingen på å først forske på hva slags medvirkningsprosesser som har vært vellykket og hvordan de har lyktes med det. Deretter sikter den på å avdekke årsakene til

denne underrepresenteringen, og bistå med eventuelle forslag til hvordan medvirkningsprosesser kan tilrettelegges for dem. På sikt kan det også bidra til å minimere kritikken til medvirkning innenfor norsk planlegging.

2 Delbydel Ammerud

Ammerud er et boligområde som stod ferdigstilt i slutten av 60-tallet. Historisk var det et gammelt jordbruksområde som strakte seg mellom Alna og Ammerudveien. Området ble senere kjent som en drabantby grunnet utbyggingen av boligblokkene som ble laget i regi av OBOS. Arkitekter kritiserte utbyggingen, hvor kritikken kom av etterkrigstrenden som fant sted i området, hvor det ble bygget ut flest mulig blokker, i tillegg til at det var mangel på servicetilbud – som kom som følger av utbyggingsdesignet. En slik mangel på både arbeidsplasser og servicetilbud ledet til at området ble kjent som en «soveby». I dag ansees Ammerud som et etablert og godt boligområde, med både arbeidsplasser og servicetilbud (Oslo byleksikon, u.d.). Overgangen er stor, og har ikke vært uten utfordringer – særlig med et omdømme som drabantby. Dermed er Ammerud et sted verdt å forske på.

2.1 Ammerud som sted

Når man ser på hva som kjennetegner et sted innenfor samfunnsplanleggingen så er menneskelig aktivitet og mennesker viktige faktorer for å kunne forstå et sted (Tonkiss, 2013, s. 1). Forholdet mellom materielle former og sosiale former er nødvendig for utviklingen av et urbant miljø, byer er dermed kjent som sosiale prosesser som undersøker nettopp dette. Slike prosesser kan også kjennetegnes som *urban design* og går ut på å bygge flere ulike aktiviteter som involverer materielle, romlige og sosiale former i byen (Tonkiss, 2013, s. 5).

Eksempelvis kan urban design bestå av fysiske og permanente inngrep som blir brukt i byrommet, hvor formålet er at det skal brukes av, og være til fordel for forbrukere. Her ser vi da at menneskene er den drivende faktoren og menneskelig aktivitet er oppmuntret og prioritert (Tonkiss, 2013, s. 15). Urban design er noe som kan brukes for å forklare Ammerud som sted, ettersom det er et område som har gått gjennom en utvikling for å blant annet stille med ulike tilbud relatert til aktivitet eller service. Denne utviklingen har ledet til at det kan være et område som folk kan benytte seg av, hvor menneskene i området har vært den drivende faktoren, ved hjelp av ulike medvirkningsprosesser. Dette viser da viktigheten av medvirkningsprosesser, hvor fokuset er på lokalbefolkningens engasjement, og hvor deres stemmer kan løftes i beslutninger innenfor planprosessene og dermed utvikle området til et sted som kan benyttes av lokalbefolkningen.

2.2 Områdestigma rundt drabantbyer

Generelt i Oslo har drabantbyene hatt et dårlig omdømme, knyttet til mye vold, kriminalitet og rus (Kjølleberg & Brun, 2013). Dette er ikke noe som er eksklusivt kun i Norge, men noe vi også ser i våre naboland Danmark og Sverige. I Danmark har det vært satt i gang en helhetsorientert byfornyelse, hvor det har vært en samlet innsats mot et større område, kjent som «kvarterløft». Kvarterløftene blir finansiert av staten, men kommune, beboere og andre aktører bidrar også. Prosjektet retter seg mot områder med sammensatte problemer, alt fra sosiale problemer som arbeidsledighet, kriminalitet, og lav inntekt blant beboerne. Nedslitte boligområder og boliger, skjev beboersammensetting og trafikkproblemer er også noe som prosjektet tar for seg. Syv av disse kvarterløftene i Danmark fant sted i to drabantbyområder, Aalborg øst og Avedøre Stasjonsby i Hvidovre kommune (Ruud, et al. 2006, s. 26). Innad i disse danske kvartløftene har borgerdeltakelse stått sentralt, hvor det blant annet har blitt diskutert i hvilken grad beboere i de berørte områdene har vært involvert. Beboere har gitt uttrykk for at de ikke kjenner seg igjen i hvordan myndighetene forstår seg på problemene, i følge noen forskere (Ruud, et al. 2006, s. 27). Det finnes likevel flere eksempler på at det har blitt utviklet nye forsøk for å involvere lokalbefolkningen aktivt i prosessen, for å få frem deres forståelse av situasjonen, som dermed fremmer og sikrer borgerdeltakelsen. Her har de da satset på bruken av Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i disse medvirkningsprosessene. Forskere har også kommet fram til at involvering av beboerne i form av deltakelse i medvirkningsprosessene har en betydning for det sosiale miljøet i tillegg til deres opplevelse av tilhørighet (Ruud, et al. 2006, s. 27).

Ammerud som drabantby skiller seg ikke ut fra det negative omdømme, og opplever områdestigma. Dette ser man via stedsbildene som tar for seg oppfatninger og forestillinger om hvordan Ammerud er som sted. Et av de dominerende stedsbildene av Ammerud er eksterne og baserer seg på hvordan media og folk utenfra ser stedet. På en generell basis så vil disse eksterne bildene være uoppriktige, siden de baserer seg på tilfeldige inntrykk. Det er i varierende grad at stereotyper faktisk stemmer overens med realiteten (Vestby & Johannessen, 2010, s. 103). Dette er tilfellet på Ammerud, hvor stedsbildet er uoppriktig. Ammerud har blitt fremstilt som et «betonghelvete» i tillegg til at det var kjent som prototypen for stereotypene som fulgte de nye drabantbyene som ble utviklet i etterkant, rundt 1960- og 70-tallet. Ammerud fikk mye oppmerksomhet fra media, arkitekter og sosiologer, og

i senere tider ble byutviklingen her et symbol på magre vilkår for identifikasjon, trygghet og menneskelig fellesskap (Vestby & Johannessen, 2010, s. 103).

Dette stedsbildet skiller seg helt fra hva realiteten er for de som faktisk bor i området. Beboerne trives i stor grad, noe som bekreftes basert på en spørreundersøkelse som ble sendt ut til lokalbefolkningen. Nærhet til marka, trygghetsfølelse og gode kollektivtilbud er hovedgrunnene til hvorfor beboerne i området trives på Ammerud (Ruud, et al., 2016, s. 25). Ikke bare oppfyller området det funksjonelle og instrumentelle formålet ved et sted, men det hintes til at lokalbefolkningen har en ekspressiv og emosjonell tilknytning til stedet. Dette kan skyldes sosiale opplevelser, inntrykk av stemninger, følelsesmessige erfaringer eller atmosfærer, ettersom lokalbefolkningen trives på Ammerud, til tross for den negative omtalen av stedet, nemlig på grunn av de affektive relasjonene som eksisterer mellom Ammerud som sted og lokalbefolkningen i området (Henriksen, 2019, s. 112)

2.3 Groruddalen

Ammerud er en delbydel i Groruddalen, hvor det i dag bor innbyggere fra over 150 ulike nasjonaliteter. Grunnen til at det er så mangfoldig i Groruddalen skyldes gentrifiseringen i sentrumsområdene på 90-tallet. Det var mer attraktivt å bo i sentrum, som da ledet til en kraftig prisøkning i området. De med lavere betalingsevner var derfor nødt til å trekke seg ut av sentrum, og flytte til områder litt lenger unna, som blant annet Groruddalen. Siden innbyggere med innvandrerbakgrunn hadde et lavere inntektsnivå enn gjennomsnittet var det denne gruppen som tok over i Groruddalen på 90- og 2000-tallet. Denne utviklingen fikk et negativt fortegn som bidro til at de mest ressurssterke beboerne flyttet ut, som igjen ledet til at det var færre med overskudd og mulighet til å sette av tid og ressurser dedikert til nærmiljøet og færre ildsjeler som funket som drivkrefter i det lokale sosiale nettverket (Lund, 2014, s. 15).

2.3.3 Hva er Groruddalssatsingen?

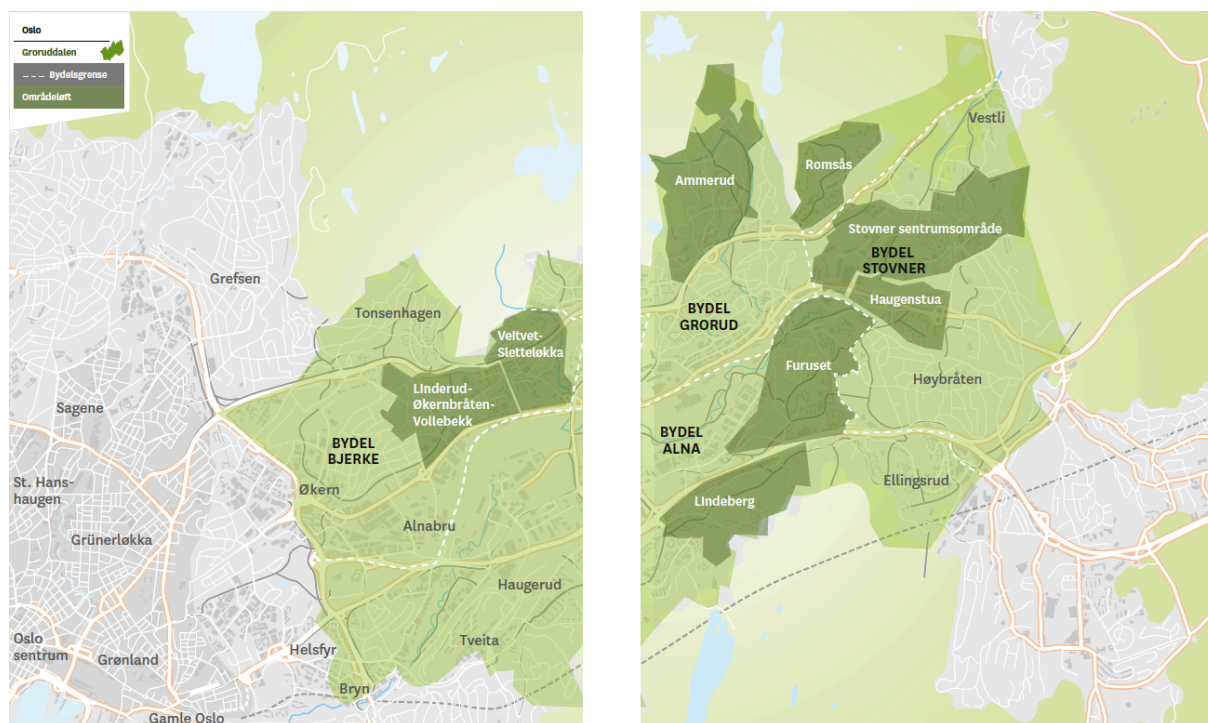
En fellesnevner for områdene i Groruddalen er at de alle stod overfor komplekse utfordringer. Alt fra sosiale, strukturelle og fysiske utfordringer som truet kvaliteter for gode oppvekst og boområder. De sosiale forholdene skiller seg ut i den forstand at beboere i disse områdene skåret lavt på levekårsvariabler som inntekt, sysselsetting, helse og utdanning. Disse områdene er også kjent for å ha en relativ høy andel beboere med innvandrerbakgrunn. Alt i

alt viste det seg at en slik befolkning representerte et stort mangfold av forutsetninger og behov som da skapte nye utfordringer for offentlig tjenesteproduksjon (Lund, 2014, s. 30). En slik etnisk og sosioøkonomisk sammensatt befolkning kan også være grunnen til en lavere grad av interaksjon og sosial aktivitet i lokalsamfunnet (Lund, 2014, s. 21).

Områdesatsingen på Ammerud er en del av områdereguleringen som faller inn under kommunale reguleringsplaner som tar for seg detaljene for utviklingen av konkrete områder. I de fleste områder vil kommunen utvikle et planprogram med veiledende plan for offentlig rom, også kjent som VPOR. Både VPOR og kommunale reguleringsplaner fokuserer særlig på tidlig medvirkning og god informasjon (Oslo kommune, 2018, s. 71).

Staten og Oslo kommune inngikk derfor i 2007 en intensjonsavtale hvor de skulle jobbe sammen om et tiårig program som hadde som formål å forbedre leve- og miljøforholdene i Groruddalen. I avtalen ble det avklart at både stat og kommune skulle bidra med 50 millioner kroner hver, hvert år, til flere ulike sektorer med formål om å takle de utfordringene som Groruddalen stod overfor. Det ble opprettet fire ulike programområder i satstingen for å kunne gjennomføre en sektorvis oppfølging og planlegging av prosjektene. Områdene er som følger: 1. miljøvennlig transport i Groruddalen, 2. Alna, grønnstruktur, idrett og kulturmiljø, 3. bolig-, by- og stedsutvikling, 4. oppveksts, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering (Lund, 2014, s. 21).

Bydel Grorud er en av de fire bydelene som utgjør Groruddalen, og områdeløftet på Ammerud befinner seg i denne bydelen. Områdeløft kan bli ansett som en metode, men også som et utviklingsprogram for å gjennomføre helhetlige innsatser i levekårutsatte områder i Norge (Lund, 2014, s. 21). For denne typen lokalt utviklingsarbeid er det bydelsnivået i Oslo kommune som passer best, på grunn av sin nærhet til befolkningen. Kommunale velferdstjenester som ungdomstilbud, helse- og sosialtjenester, velferdstjenester, barnevern og eldreomsorg er tjenester som bydelene tilbyr. Det eksisterer et politisk valgt bydelsutvalg i hver av de 15 bydelene i Oslo, og sammen med skolene er det de – som del av kommunens organisasjon – som i størst grad har sin virksomhet spredt i lokalområdene (Lund, 2014, s. 21). Bydelene har dermed opptjent seg gode forutsetninger og gode nok lokalkunnskaper for å kunne jobbe tettere med de ulike lokalmiljøene, og på bakgrunn av det har bydelene derfor fått ansvar om å gjennomføre åtte områdeløft i de ulike lokalområdene (Lund, 2014, s. 22), noe områdeløftet på Ammerud faller inn under.

Figur 1: Kart over Groruddalen (hentet fra Lund 2014)

3 Medvirkning

«Enhver som fremmer planforslag, skal legge til rette for medvirkning. Kommunen skal påse at dette er oppfylt i planprosesser som utføres av andre offentlige organer eller private.

Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte». - Plan- og bygningsloven § 5-1

Både innenfor arealplaner og reguleringsplaner stilles det krav til medvirkning og det er kommunens ansvar å sørge for at kravene om medvirkning blir møtt i planprosessene. Kommunen må sørge for at de har nødvendig kompetanse og tilstrekkelig kapasitet til å drive medvirkning, og om de ikke har tilstrekkelig kapasitet kan de ta imot bistand fra ulike rådgivere eller etater på hvordan de kan drive medvirkning. Det er hvert fall anbefalt at kommunen etablerer en form for strategi eller policy for hvordan medvirkning burde bli utført i planprosesser, basert på plan- og bygningsloven. Den utviklede strategien burde inkludere når, hvordan og på hvilket nivå medvirkningen skal skje. Håndtering av innbyggerinitiativ i

form av egne initiativer og som reaksjoner på pågående planprosesser bør også være inkludert i strategien. I enkelte planprosesser bør håndteringen av innbyggerinitiativ vurderes ut ifra kompleksitet, konfliktnivå, hvor mange som berøres og eventuelle konsekvenser for både fremtidige generasjoner og for de berørte (Design og arkitektur Norge, u.d.).

Kommuneplanen – som er kommunens overordnede styringsdokument – er preget av flere ulike perspektiver og samfunnsspørsmål som er avhengig av en bred tilnærming. Det strategiske plandokumentet som ligger til grunn for både virksomhetsplanene i kommunen og kommuneplanens arealdel faller inn under kommuneplanens samfunnsdel. Det å invitere innbyggerne inn i planprosessen tidlig nok slik at de har en reell sjanse til å påvirke, i tillegg til bred involvering av viktige aktører kan bidra til å sikre en flyt i planprosessen. Da er det viktig at det blir tilrettelagt for at aktuelle temaer og prinsipielle spørsmål sikres en offentlig debatt og at det får en grundig behandling. Dette er nødvendig fordi det gir viktig innsikt som kan brukes videre i prosessen (Design og arkitektur Norge, u.d.).

3.1 Hvorfor medvirkning?

Det kommer tydelig fram i kommuneplanens samfunnsdel at borgermedvirkning er noe som kommunen prioriterer og ønsker å fokusere på ved at selve planen også bidrar til at innbyggere kan delta aktivt i byutviklingen og bli involvert på et tidlig nok tidspunkt i planprosessen. Forsalgene rundt deltajereguleringsplaner skal vise hvordan de tilfører steder nye kvaliteter og styrker lokale nabolagsverdier (Oslo kommune, 2018, s. 70). Oslo kommune ønsker å øke fokuset sitt på medvirkning, særlig da at det skal forsterkes i planperioden. De ønsker å være en foregangskommune for medvirkning og at bydelene innad i kommunen skal bli bedre på å følge opp og informere om plansaker. De fokuserer også på å tilrettelegge for at alle skal ha lik mulighet og tilgang til informasjon for å kunne komme med egne meninger eller ivareta interessene deres. Målet er at medvirkningsprosessene skal starte tidlig, i iallfall ved oppstart av planarbeid, på denne måten har interessenter og innbyggere mulighet til å påvirke konkrete løsninger. I kommunedelplanen presiseres det også at gjennom planprosessene så skal medvirkningsprosesser tilrettelegges for alle grupper, alt fra bevegelseshemmede, barn og unge, eldre og grupper som trenger særskilt tilrettelegging (Oslo kommune, 2018, s. 72). For å inkludere alle gruppene skal det utvikles medvirkningsløsninger som skal sikre økt mulighet for påvirkning av byutviklingen, blant annet ved bruk av VR (virtual reality) og AR (augmented reality). Viktige satsingsområder vil være ulike grupper

som vanligvis ikke deltar ved hjelp av digitale løsninger, samspillgrupper og målrettede tiltak (Oslo kommune, 2018, s. 72).

3.2 Hvordan medvirke?

Spørsmålet som reises er da *hvordan* kan innbyggere og andre aktører komme med innspill til disse planene? Alle planene har to hovedfaser for medvirkning. Først ved planoppstart, da blir planarbeidet publisert på nett og i avisen når det formelt starter opp. Allerede her skal innbyggere da ha muligheten til å bidra med innspill, eksempelvis viktige hensyn som burde bli ivare tatt i arbeidet, og disse innspillene kan bli gitt på kommunens hjemmesider. I følge kommuneplanens samfunnsdel pleier Oslo kommune å informere om planarbeidet tidligere enn det loven krever i mange planprosesser og dette er fordi kommunen ønsker å opprettholde god informasjon og gi rom for tidlig medvirkning. Men hvordan skjer dette i praksis? I følge kommuneplanens samfunnsdel så skjer dette via formelle varslinger eller gjennom informasjonsmøter allerede før det er utviklet et ferdig planprogram. Når forslag til planen er ferdig utarbeidet, vil forslaget bli lagt ut til høring som da blir kunngjort i avisen og på nett. Innspillene blir vurdert, før planen eventuelt blir justert og deretter behandlet av bystyrets politikere. En annen måte kommunen hører fra innbyggerne er ved å aktivt gå ut og hente inn synspunkter og kunnskap fra interessegrupper og blant befolkningen. Dette blir gjort blant annet gjennom ulike medvirkningstiltak som verksteder, møter, arbeidsgrupper, ungdomstråkk, bidrag i stedsanalyser og lignende (Oslo kommune, 2018, s. 71).

3.3 Medvirkning i praksis

Som vist tidligere så er medvirkning lovpålagt og er et krav i de fleste planprosesser. Selv om Oslo kommune ønsker å implementere medvirkning mer og hyppigere i deres planprosesser, så er det likevel veldig få reguleringsplaner som bruker det mer enn minstekravet. Det ble valgt ut 100 tilfeldig reguleringsplaner fra Trondheim, Bergen og Oslo hvor det viste seg at kun fem prosent brukte medvirkning utenom minstekravet (Kommunal- og moderniseringsepartementet, 2014, s. 11). Det er få kommuner som har en overordnet strategi for å sikre en systematisk innbyggerdialog, noe som merkes siden resultatene og effekten av medvirkningen er best når lokalbefolkningen er engasjert. Lokale organisasjoner opplever også at de får medvirke for sent. I høringene som blir holdt får de medvirke, men de opplever da at disse høringene kommer for sent i prosessen, for her er allerede de viktigste premissene bestemt. Noen deltakere i medvirkningsprosesser har også gitt uttrykk for at de er misfornøyde

fordi de opplever å ikke få vite om og hvordan innspillene blir tatt hensyn til i det endelige vedtaket (Kommunal- og moderniseringsepartementet, 2014, s. 11).

Det eksisterer også flere tilfeller hvor medvirkning har blitt utført i praksis i Norge, og blitt forsket på, som vist i kapittel 1.2 *tidligere forskning*. Forskningen fra (Bertelsen 2020, Ophaug 2016, Sjølander 2014) tar utgangspunkt i ulike områdeløft i Oslo, med fokus på medvirkning innenfor politiske beslutningsprosesser, innbyggerdeltakelse og innflytelse i de ulike områdene. Ved hjelp av den nevnte forskningen som er gjort får vi da innsyn i hvordan de lokale opplever det å medvirke, og om prosessene er gode nok. Gjennom (Ophaug 2016) sitt verk får vi innsyn i medvirkning i praksis og hvordan medvirkningen er fordelt i ulike nivåer innenfor tradisjonelle byråkratiske strukturer, hvor det viser seg å være lav medvirkning på de aller høyeste nivåene. Avhandlingene til (Bertelsen 2020) og (Sjølander 2014) gir innsyn i lokalbefolkningens deltakelse, hvor (Bertelsen 2020) ser på hvilke deltakelseskanaler offentlig administrasjon og politikere bruker for å samle informasjon fra lokalbefolkningen om deres ønsker og behov. Imidlertid gir (Sjølander 2014) sitt verk innsyn i hvordan en arbeidsgruppe som består av lokalbefolkningen i området har blitt brukt som metode for medvirkning.

Områdeløftet på Ammerud er utviklingsprosjekt som har brukt ulike former for medvirkning i planprosessene for å få innspill fra lokalbefolkningen. Ved hjelp av dette prosjektet kan medvirkningsprosessene som har blitt utført her analyseres ved å se på hvordan de samspiller med det som står i kommuneplanens samfunnsdel og plan-og bygningsloven om hvordan medvirkning skal utføres. Særlig da med fokus på tilrettelegging for grupper som er minst representert i samfunnet.

3.4 Medvirkningsprosesser i andre land

Selv om medvirkning er lovpålagt i bygg og planleggingsloven, står det ingenting om *hvordan* det skal utføres eller hva det skal bidra til (Dahlgren, Linderud, & Schreiner, 2021, s. 11). Det eksisterer altså ingen klar metodisk tilnærming til hvordan medvirkningsprosessene skal se ut. Dette skyldes nok fordi ulike metoder passer best for ulike områder. Det er ikke kun én måte å utføre medvirkningsprosesser på, og man er nødt til å bruke den metoden som passer best til det gjeldende området, eller så er man kanskje nødt til å ta i bruk flere ulike metoder før man treffer blinken. Eksempelvis i Italia i Saione-distriktet hvor både

lokalbefolkningen og lokale myndigheter samarbeidet om et byplanleggingsprosjekt, hvor de fokuserte på å identifisere prioriteringene og behovene for å kunne gjenoppbygge distriktet. Denne prosessen bidro til å gjenoppbygge både tilhørighet og tillitt for lokalbefolkningen gjennom den aktive medvirkningsprosessen som ble tatt i bruk. Ulike representanter fra lokalbefolkningen deltok i disse prosessene – både innbyggere, lokale næringslivsaktører, skole- og kirkerepresentanter, foreninger (for eksempel et innbyggerutvalg) og kultur- og rekreasjonssentre. Det var en kompleks prosess, og det ble dermed tatt i bruk flere ulike verktøy og metoder for å involvere de ulike aktørene. Noen av metodene var gruppemøter, intervjuer, nabolagstråkk med barna i området, fokus grupper og lignende (Participedia).

I Tyrkia har medvirkningsprosesser også blitt brukt for å løse et problem som omhandler fordelingen av et urbant område hvor det befinner seg boligområder og sosiale områder som cafeer og barer. Her oppstod det et problem mellom de ulike partene, hvor beboerne klaget over mye bråk sent på kvelden. Konfliktene ble løst ved hjelp av flere ulike møter og workshops som omhandlet byrom, hvor de til slutt kom fram til en felles løsning. Ulikhetene og forvirringen er konsekvensen av boligområder ble utviklet i dette området uten en langsiktig planlegging og beregning av tetthet. Målet var da å løse dette ved å samle alle nærstående parter og få dem til å legge fram sine prinsipper og verdier for å bo det området og starte samtaler rundt dette. I løsningen av konflikter mellom partene bestemte Kadıköy kommune seg for å følge en vei basert på dialog og konsensus, i tillegg til prosesser for å nå felles grunnlag, fremfor å ta i bruk en tilnærming basert på sikkerhet og forbud, som hadde vært den vanlige metoden. Initiativet baserer seg på collaborative planning hvor de berørte partene står sammen og bidrar til en felles beslutning. De ulike metodene brukt for å oppnå en felles beslutning var blant annet scenarioverksteder – som går ut på at alle deltakere, både beslutningstakere og berørte innbyggere/samfunnsmedlemmer – tar del i deliberative diskusjoner for å kunne utvikle en felles handlingsplan som skal brukes til å håndtere problemene de stod overfor. Denne måten bidrar til å inkludere lokalsamfunnet i å opprette løsninger for lokale problemer. Verksted som metode danner dermed en større gjensidig forståelse blant deltakerne (participedia).

Disse eksemplene fremhever viktigheten av det å drive medvirkning og samarbeid mellom de som utfører endringene, og de som blir rammet av endringene. I saione-distriktet legges det vekt på å gjenoppbygge både tillitt og tilhørighet for lokalbefolkningen, noe som kan sammenlignes med områdeløftet på Ammerud hvor stolthet og tilhørighet spiller en stor rolle.

Eksemplene kan også brukes til å trekke inspirasjon fra og bli implementert i norsk planlegging, enten det er for å løse konflikter som kan oppstå mellom boligområde og sosiale områder, eller om det er for å fremme samarbeid mellom lokalbefolkningen og lokale myndigheter.

4 Teoretisk rammeverk

4.1 Kommunikativ planlegging

Medvirkning er en metode som blir brukt for å få lokalbefolkningen til å delta. Alt fra deltakelse i beslutningsprosesser til deltakelse i samfunnsutviklingen. Det skal sørge for lokalbefolkningens mulighet til å uttrykke seg om måten byene våre blir bygget på, og hvordan våre omgivelser og bygg blir utformet. Det er en viktig og demokratisk rett. Målet med medvirkning er å øke allmennhetens innflytelse og deltakelse i utviklingen av lokalsamfunnet, som igjen bidrar til å styrke lokaldemokratiet (Dahlgren, Linderud, & Schreiner, 2021, s. 11). Ulike teorier som for eksempel kommunikativ planlegging sier seg enig, blant annet fordi det er en prosess som baserer seg på å involvere et stort utvalg av interessenter og grupper som er påvirket av utviklingen av infrastruktur, offentlige tjenester og land generelt (Madanipour, 2017, s. 93-94).

Før kommunikativ planlegging ble etablert, var det John Friedmanns transaktive planlegging som stod på banen. Her var gjensidig læring og dialog i fokus. På grunn av det økende skille i kommunikasjon mellom de tekniske planleggerne og sine klienter, ble transaktiv planlegging til som en respons på det (Friedman, 2008, s. 11). I samfunnet eksisterer det individer som har tilgang til prosessert kunnskap, i tillegg til at det eksisterer individer som har fått sin kunnskap basert på personlige erfaringer. Dette er dermed en årsak til at det eksisterer barrierer innenfor effektiv planlegging. Beskjeder kan veksles seg i mellom, men den relevante betydningen blir ikke nødvendigvis kommunisert på en effektiv måte, som igjen leder til en svak eller ikke-eksisterende kobling mellom kunnskap og handling (Friedman, 2008, s. 12). Planleggeres språk forstås hovedsakelig av andre planleggere, og deres råd er dermed ikke like forståelig for klientene, siden klientenes språk baserer seg mer på levde opplevelser og fakta fra disse. Dette problemet løses ikke av å oversette det symbolske og abstrakte språket til planleggerne til en enklere måte, men den reelle løsningen ligger i å restrukturere det grunnleggende forholdet mellom planlegger og klient (Friedman, 2008, s. 12). For å lukke kommunikasjonsgapet mellom planlegger og klient er det nødt til å foreligge en kontinuerlig serie av verbale og personlige vekslinger mellom begge parter, hvor bearbeidet kunnskap som

planleggeren stiller med, slås sammen med personlig kunnskap som klienten stiller med, hvor begge tilslutt slås sammen med handling (Friedman, 2008, s. 17)

Kommunikativ planlegging er en dialogisk og deltakende prosess som involverer et stort utvalg av påvirkede grupper og interessenter i utviklingen av offentlige tjenester, infrastruktur og land generelt (Madanipour, 2017, s. 93-94). Deliberativ demokrati handler om å få til en bred og gjennomførbar enighet om ulike plansaker, hvor deliberasjonen er grundig og inkluderende i tillegg til at det blir gjennomført før et planspørsmål blir politisk avgjort. Dermed er et av formålene til kommunikativ planlegging å fremme deliberativt demokrati. Antagelsen er da at et skifte mot en mer deltakende tilnærming vil bidra til å utvikle samhold i fellesskapet, gi dem som blir direkte påvirket av offentlig politikk i størst grad en stemme, og muligheten til å utvikle sosial kapital. Siden planleggere kan påvirke kommunikasjonen mellom partene som er involvert i prosessen – selv om makten deres er begrenset – så kan de likevel stille spørsmål ved argumentene, uttalelsene og informasjonen. Dette leder igjen til at de da kan avsløre maktspill, feilinformasjon og autoritært press (Madanipour, 2017, s. 93-94).

4.1.1 Medvirkning innenfor kommunikativ planlegging

Medvirkning har vært et omdiskutert tema blant planleggingsforskere i flere tiår etter at kommunikativ planlegging ble introdusert i ulike akademiske journaler (Madanipour, 2017, s. 95). Forskjellen mellom kritisk kommunikativ planlegging og typisk medvirkning vises ved konseptene «oppfunnede rom» og «inviterte rom». Innenfor «oppfunnede rom» blir individer og inviterte grupper ansett som aktører som inviteres utenfor rammeverket til autoritetene. Det ligner nærmere på en diskusjon i planleggingsprosessen hvor flere ulike interesser blir inkludert. I «inviterte rom» blir de samme aktørene invitert til den offisielle planleggingsprosessen hvor det skapes arenaer for deltakelse, å veksle informasjon mellom de påvirkede individene og de profesjonelle planleggerne (Madanipour, 2017, s. 95). Siden det nå har vært en økning av ulike aktører i planleggingsprosessene er det ikke lenger alltid like lett å vite hvordan en planlegger bruker sin ekspertise i praksis. Tidligere har det vært slik at planleggingen er styrt av ekspertene hvor offentlig involvering/medvirkning har fungert som et supplement, men nå har det vært en endring hvor deltakende planlegging har fått større plass og ekspertkompetansen fungerer mer som et supplement (Madanipour, 2017, s. 96).

Grunnen til at deltakelse innenfor kommunikativ planlegging spiller en så sentral rolle skyldes tre ulike argumenter som forklarer viktigheten av deltakelse (Vasstrøm & Paaby, 2021, s. 3).

Et av argumentene handler om hvordan deltakelse virker som et mulig grunnlag for å skape sosial læring og kontekstuell kunnskap i planlegging. Basert på dette perspektivet blir deltakelse forstått som mulighetene individer har til å komme med bidrag i planprosesser, som planleggerne selv ikke har oppdaget. Et annet argument baserer seg på det demokratiske aspektet som følger med deltakelse. Siden borgerne har retten og muligheten til å delta i planleggingen og samfunnsutviklingen i deres lokalsamfunn ansees deltakelsen som en demokratisk prosess. Det siste argumentet baserer seg på det faktum at deltakelse kan fungere som et verktøy for å fremme legitimitet og effektivitet i plan- og utviklingsprosesser. Det kan ha en avgjørende effekt for å blant annet forankre beslutninger og planer, redusere konflikter og sørge for at planene blir gjennomført effektivt (Vasstrøm & Paaby, 2021, s. 3).

Kommunikativ planlegging har også møtt på en del kritikk, på lik linje som andre teorier. Noe av kritikken kommer fra mangel på oppmerksomhet rundt hvordan den påvirker kollaborativ planlegging i tillegg at det blir kritisert for å overse kontekst (Calderon & Westin, 2021, s. 14). Da kommunikativ planlegging ble introdusert på 1980 og 1990-tallet var det Jurgen Habermas – som er en tysk teoretiker – som ble ansett som dens hoved inspirasjonskilde (Mattila, 2020, s. 1), og mye av kritikken var derfor rettet mot han. Teoretikere som var tilhengere av Foucault kritiserte Habermasianere fordi de mente at de ikke hadde noen særlig strategi for å hindre undertrykkende maktutøvelse, som kan oppstå som følger av private utbyggere som har som hovedfokus å maksimere profitt, framfor å fokusere på fellesskapets interesser (Madanipour, 2017, s. 101). Kritikerne ser altså den gode intensjonen ved medvirkning og det å invitere lokalbefolkningen og ulike aktører til å stille kritiske spørsmål, men de mener at det ikke er effektivt fordi de mener at private aktører kommer heller til å bruke deres makt, framfor å bruke argumenter som er fornuftige og som kan presenteres for offentligheten (Madanipour, 2017, s. 101).

Et perspektiv innenfor kritikken mot kommunikativ planlegging baserer seg på at kunnskap, makt og tilgang til diskurskoalisjoner ikke kan separeres (Skjeggedal, 2004, s. 732). Det er ikke mulig for kunnskap å eksistere, uten forholdet det har til makt, og på denne måten utfyller de hverandre. Planleggingssystemer blir dermed sett på som et verktøy for å strukturere og styre handlinger. En annen kritikk baserer seg også på det faktum at en teori som ønsker å gjøre planleggingspraksis mer demokratisk, kan ikke satse på å oppnå full konsensus – noe som er en viktig del av kommunikativ planlegging – men heller redegjøre for

hvordan makt og ulikheter er aspekter ved planlegging som ikke kan forandres (McGuirk, 2000, s. 195). Denne kritikken introduserer oss til agonisme av Chantal Mouffe.

4.2 Sosiokulturell stedsteori

Sosiokulturell stedsteori baserer seg på at steder er et resultat av regelmessige kulturelle og sosiale konstruksjonsprosesser som består av flere ulike former for aktiviteter og praksis, og ikke bare er materielle og fysiske settinger – noe som da påvirker menneskers mentale forestilling om stedet (Henriksen, 2019, ss. 109-110). Dermed kan forestillinger oppfattes som sosiale konstruksjoner basert på opplevelser og erfaringer, noe som utfylles av hvordan en skriver og snakker om stedet, altså språklige og kommunikative praksiser. De fleste norske byer som sted kan beskrives som en materiell setting for sosiale relasjoner og rom som mennesker kan knytte mening til. Forskning innenfor dette feltet er opptatt av hvordan materialitet og meninger formes, og hvordan dette påvirker stedsbruken. Stedskonsumpsjon og stedskonstruksjon er flettet inn i hverandre ved at måten menneskene bruker stedet på, er med på å forme det. Stedet kan dermed enten ha en koselig atmosfære med pulserende liv, eller være kjedelig og dødt. Forestillingene som dannes av et sted kan primært enten være positive eller negative. Alt fra arkitektur, visuelle og estetiske uttrykk til skrevne ord i media, film, litteratur, kommuneplaner eller lyder, spesielle objekter og lukter settes sammen og danner stedsbilder av gjeldene områder. Meningsinnholdet i slike stedsbilder uttrykkes ved hjelp av begrepet *stedspresentasjoner* (Henriksen, 2019, s. 110). Hverdagslige samtaler mellom individer handler for det meste om hvordan det gjeldende sted er, altså meninger befestes, sirkuleres og endres ved hjelp av samtaler som omhandler tegn og detaljer, som man ser i stedspresentasjoner. En slik forståelse er dermed avhengig av at forestillinger om steder skapes gjennom språklige praksiser basert på egne opplevelser av hvordan en selv erfarer og bruker stedet.

Det eksisterer mange ulike subjektive forestillinger og oppfatninger av et sted, og det er dermed viktig å være klar over den dominerende stedsdiskursen, mest fordi noen aktører har en sterkere definisjonsmakt over gyldig forståelse og kunnskap av stedet (Henriksen, 2019, s. 111). Hvordan stedet utvikler seg vil dermed bli påvirket av de ulike aktørenes interesser, posisjoner og deres ståsted, og de mest innflytelsesrike vil ha mer å si, for så å kunne fremme deres ideelle byutvikling. Med bakgrunn i dette er stedsutvikling kjent som en måte å opprette konkurrerende interesser. *Stedsinteresser* er dermed den tredje dimensjonen i sosiokulturelle

stedsanalyser, sammen med stedsbruk og stedsbilder. Selv om innflytelsesrike aktører har en viss makt over bestemte stedsrepresentasjoner, så er de ikke alene om det. Både besøkende og innbyggere har en ganske stor «forbrukermakt», fordi det er de som bruker stedet mest. Hva de bruker stedet til – og hvor mye – gir dem en denne makten (Henriksen, 2019, s. 111).

Hvordan mennesker forholder seg til et sted, baserer seg også mye på hva slags behov befolkningen har. Begrepet «place dependence» bygger på det faktum at individene er stedsvelgere. Mennesker bestemmer seg for at et sted er det beste – blant flere ulike steder – fordi det gjeldende stedet klarer å dekke deres behov best. Det er ulikt fra person til person, men det kan være alt fra nærhet til marka fordi en er interessert i friluftsliv, eller så kan det være beliggenhet i forhold til servicetilbud for barn og unge, tilgang til diverse tjenester i hverdagen og lignende (Henriksen, 2019, ss. 111-112). Det skiller mellom et sted som kun har et funksjonelt og instrumentelt formål og et sted som ekspressivt og emosjonelt. Det førstnevnte viser til at disse behovene kan dekkes på flere andre steder, som gjør stedene utbyttable. Det sistnevnte viser til at individene er mer knyttet til stedet gjennom blant annet atmosfærer, inntrykk av stemninger, følelsesmessige erfaringer og sosiale opplevelser. Disse affektive relasjonene mellom et sted og mennesket baserer seg på den følelsen av å føle seg hjemme. I slike tilfeller vil behovene ikke kunne bli dekket andre steder, fordi individet har en emosjonell tilknytning til det spesifikke stedet (Henriksen, 2019, s. 112).

Den emosjonelle tilknytningen et individ har til et sted stammer som oftest fra minner og erfaringer. For mange har oppvekststedet hatt en innflytelse og preget utviklingen av hvem en person er.

«... at stedet har mening innebærer at det tilhører oss, på en eller annen måte. Samtidig blir steder som har betydning for oss en del av hvordan vi forstår oss selv og vår plass i verden. Med andre ord spiller betydningsfulle relasjoner en viktig rolle i identitetskonstruksjonen»
(Henriksen, 2019, s. 112)

Det foreligger en sammenheng mellom utviklingen av stedstilhørighet, personlige prosjekter og egen identitetskonstruksjon. Ved at disse flettes sammen, blir tilhørigheten til det konkrete stedet forsterket. Individets dynamiske forhold til et sted er dermed med på å bidra til identitetsutviklingen. Dette er dermed et perspektiv som setter oss i stand til å forstå stedsidentitet og selvoppfatning som et dynamisk fenomen som stadig er i utvikling (Henriksen, 2019, s. 113).

4.2.1 Sosiokulturell stedsanalyse for å oppnå kunnskapsgrunnlag

Det har blitt utført sosiokulturell stedsanalyse på Ammerud. Slike sosiokulturelle stedsanalyser bidrar til å gi et kunnskapsgrunnlag for å få til en mer sosialt inkluderende medvirkning innenfor fysisk stedsutvikling og planlegging. Det har ofte blitt rapportert at det er mangel på medvirkning i de viktige og tidligere fasene av planleggingsprosessen, hvor premissene og målene for planleggingen har blitt satt. Det er også kjent at de fleste medvirkningsprosesser er lite preget av deliberative ideer og åpenhet (Dahlgren, Linderud, & Schreiner, 2021, s. 87). Det er likevel noen tilfeller hvor medvirkningen har vært vellykket, hvor metoden i disse medvirkningsprosessene har mobilisert lokalbefolkningen tidlig i planleggingen, men også her viser undersøkelser til at det har vært utfordrende å skape en debatt, få frem lokalbefolkningens synspunkter og rett å slett utvikle inkluderende beslutningsprosesser (Dahlgren, Linderud, & Schreiner, 2021, s. 88). Sosiokulturelle stedsanalyser kan dermed brukes for å bistå med et bredere kunnskapsgrunnlag av et område, hvor et større antall av befolkningen fremmer sine meninger, sammenlignet med antall stemmer man hadde fått fra en tradisjonell medvirkningsprosess. Selv om sosiokulturell stedsanalyse ikke er en medvirkningsmetode, kan dataen man samler inn fra en slik analyse brukes til å utvikle relevante medvirkningsmetoder for det bestemte området (Dahlgren, Linderud, & Schreiner, 2021, s. 88).

4.3 Empowerment

Sherry Arnstein er en av de første til å omtale «citizen participation» - medvirkning innenfor planleggingsfeltet da hun i 1969 introduserte *A Ladder of Participation*, også kjent som medvirkningsstigen på norsk. Hun tar utgangspunkt i amerikansk planlegging, men selve medvirkningsstigen er også relevant i norsk setting.

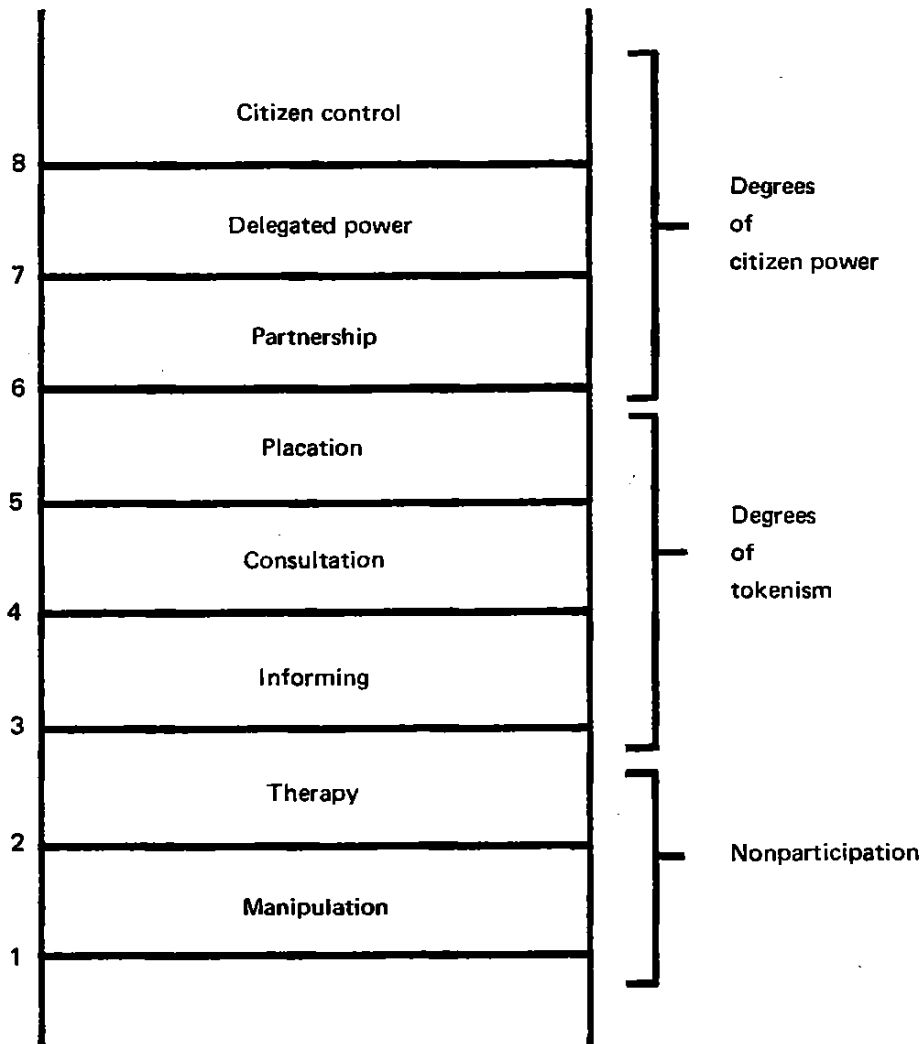
Arnstein redegjør for at medvirkning er noe som blir sett opp til i samfunnet, og som alle parter i samfunnet er positive til i teorien. Når det gjelder involvering av minoriteter, er begeistringen over medvirkningsprosesser ikke like stor. Hun referer til minoritetsgruppene i samfunnet som «the have-nots». Denne gruppen er maktesløse som blir behandlet ulikt og som møter urettferdighet. Hun reiser derfor spørsmålet om hva borgermedvirkning egentlig er, og hvordan det forholder seg til nåtidens sosiale imperativer (Arnstein, 1969, s. 216)

For å svare på spørsmålet har ulike forskere brukt begreper som «borger involvering» og «selvhjelp». Andre har også prøvd å forklare det som å ha «absolutt kontroll», noe som ikke er mulig for noen i samfunnet å ha. Arnstein besvarer på spørsmålet, og i følge henne er borgermedvirkning et kategorisk begrep for borgermakt (Arnstein, 1969, s. 216). Omfordeling av makten i samfunnet gjør det mulig for «the have-nots» å bli mer inkludert i økonomiske og politiske prosesser – som de ellers har vært ekskludert fra. En slik strategi hjelper dem med å bidra i bestemmelsene om hvordan informasjon skal deles, hvilke mål som skal bli satt, hvordan ulike programmer blir operert og hvordan skatteressursene blir tildelt. Kort sagt er dette midler som kan bidra til betydelige sosiale reformer, som igjen vil gjøre det mulig for «the have-nots» å ta del i fordelene i velferdssamfunnet (Arnstein, 1969, s. 216).

Forskjellen mellom å gjennomføre medvirkning som en formalitet, og det å faktisk ha den reelle makten som trenges for å forme utfallet av en prosess, er kritisk. Medvirkning uten omfordeling av makt er en frustrerende og tom prosess for de maktesløse. Det gir makthaverne muligheten til å si at alle parter ble tatt stilling til, men gjør det reelt mulig for kun noen av partene å dra nytte av det (Arnstein, 1969, s. 216).

Denne komplekse prosessen og forståelsen av reell borgermedvirkning løser Arnstein ved å introdusere medvirkningsstigen som inneholder åtte trinn, hvor hvert trinn tilsvarer omfanget av innbyggernes makt i medbestemmelse av sluttproduktet. Dette har hun gjort for å kunne analysere problemet bedre. De to nederste trinnene er (1) *Manipulation* og (2) *Therapy*. De representerer et nivå av «ikke-deltakelse» som noen har konstruert for å erstatte reell deltakelse. På dette nivået er målet ikke å inkludere lokalbefolkningen i planleggingen, men heller danne arenaer for makthaverne hvor de kan «kurere» eller «utdanne» deltakerne (Arnstein, 1969, s. 217). De neste trinnene (3) *Informing* og (4) *Consultation* er et nivå av «tokenisme» hvor «the have-nots» har muligheten til å høre i tillegg til at de får en stemme. Likevel mangler de den makten som sikrer dem at deres synspunkter blir fulgt av makthaverne. På dette nivået er dermed innflytelsen av deltakelsen begrenset fordi det ikke er noen form for oppfølging (Arnstein, 1969, s. 217). Trinn (5) *Placation* et høyere nivå av «tokenisme» hvor «the have-nots» har muligheten til å råde, men makthaverne sitter enda med retten til å bestemme. Nivået som omhandler befolkningens grader av makt er de tre neste trinnene. (6) *Partnership* gjør det mulig for «the have-nots» å engasjere seg og forhandle med makthaverne. De to siste trinnene er de høyeste grader av befolkningens makt (7) *Delegated Power* og (8) *Citizen Control*, hvor de sitter med makta innenfor majoriteten av

beslutningene, eller fullstendig marginal makt (Arnstein, 1969, s. 217). Medvirkningsstigen er dermed et verktøy som brukes for å forklare poenget som så mange ser bort ifra, nemlig det at det finnes nivåer til borgermedvirkning (Arnstein, 1969, s. 217).

Figur 2: Arnsteins medvirkningsstige, (hentet fra Arnstein 1969)

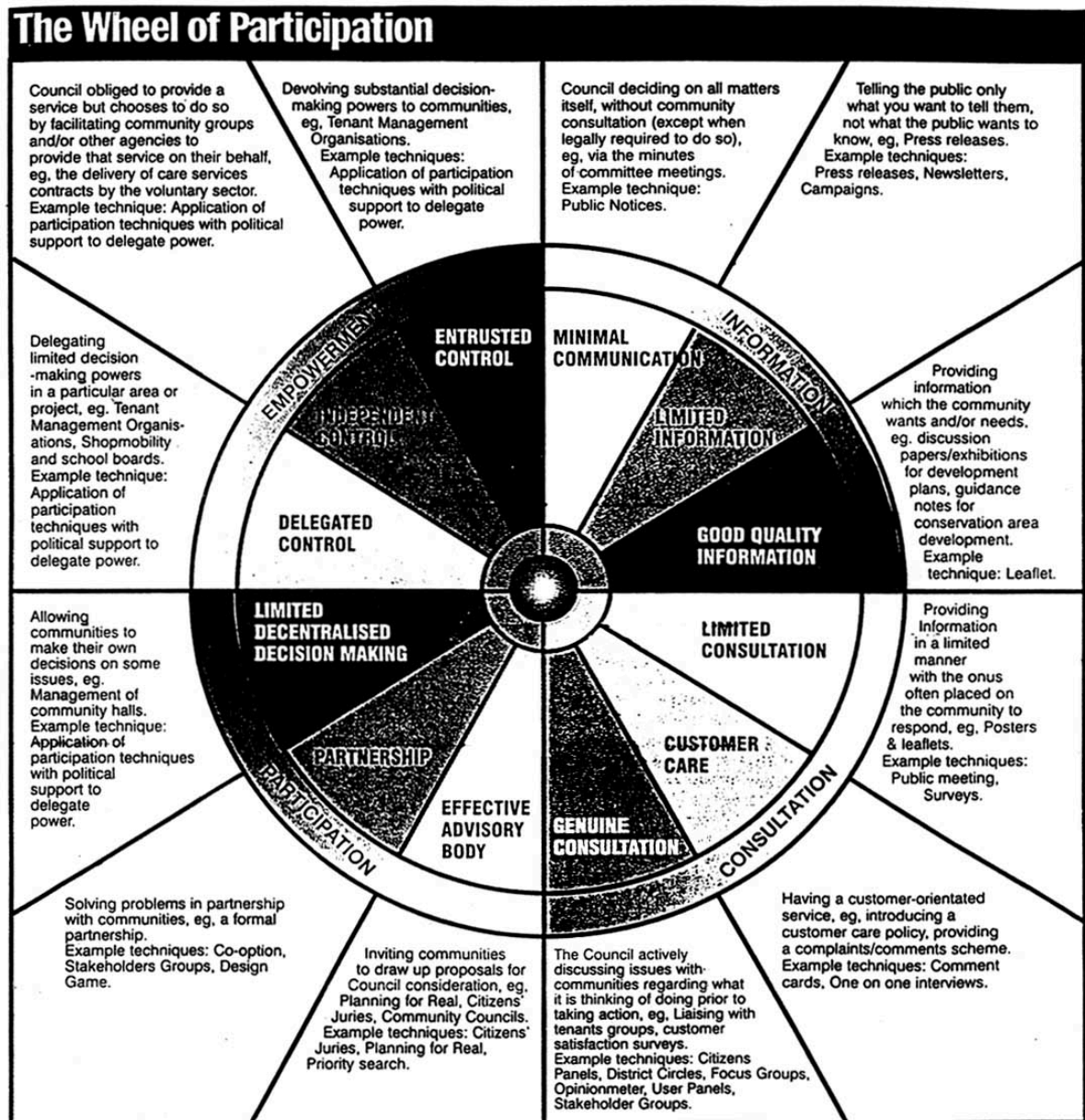
«Spinning the wheel»

Som nevnt mener majoriteten av aktørene i lokalsamfunnet at medvirkning er et nødvendig element i planleggingen fordi det danner et forum for offentlig debatt, involvering og informasjon (Davidson, 1998, s. 14). Det er likevel ulike utfordringer som kan oppstå ved oppstart av medvirkningsprosesser. Noen mener det kan lede til forsinkelser i systemet, andre mener at det er bortkastet å bruke ressurser på å fremme offentlig involvering fordi responsen

ofte er likegyldig. Derfor er det viktig å få til en offentlig involvering som er effektiv. For å kunne involvere lokalbefolkningen fullstendig i planleggingssystemet er det nødvendig å etablere en ny og innovativ tilnærming som har lært og bygger på tidligere erfaringer, noe «The wheel of Participation» sikter på å gjøre. South Lanarkshire rådet i Scotland har utviklet dette hjulet som et redskap for å gi et teoretisk grunnlag for et demokratisk og åpent planleggingssystem som oppfordrer bruken av riktige deltakelsesteknikker for å kunne oppnå det identifiserte målet, om det så er maktfordeling, konsultasjon, informasjon eller deltakelse (Davidson, 1998, s. 14). Ved hjelp av hjulet kan det minimere problemene fra fortiden hvor forventinger fra deltakelsen ikke har blitt til virkelighet på grunn av bruk av uklare mål og upassende teknikker. Hjulet fremmer en responsiv og positiv tilnærming, hvor dialog og partnerskap virkelig kan vokse fram. Ved å ta i bruk en slik ny tilnærming er nye teknikker også nødt til å bli tatt i bruk, annet enn det typiske som offentlige informasjonsmøter, brosjyrer og lignende. De nye teknikkene består av blant annet fokusgrupper, verksteder og å involvere skoler i nærmiljøet for å utvikle bevissthet og deltakelse. Valget av metoder som blir brukt burde reflektere målene på hvilket som helst punkt i deltakelsesprosessen med referanse til posisjonen av hjulet (Davidson, 1998, s. 14). Ved å ta i bruk «The wheel of participation» som modell for deltakelse og konsultasjon kan man overkomme problemer hvor «community empowerment» havner på nivåer som ikke er realistiske, eksempelvis som ved bruk av «The ladder of citizen participation». Dette er fordi hjulet fremmer et passende nivå av involvering i samfunnet for å oppnå klare mål, uten at fokuset er på å klatre opp til toppen av stigen (Davidson, 1998, s. 14). Detaljene bak det å fremme deltakende demokrati er nødt til å bli tatt opp for at planleggingssystemet kan være inkluderende, transparent og myndiggjørende (Davidson, 1998, s. 14).

Til felles for Arnsteins medvirkningsstige og South Lanarkshires «Wheel of Participation» er «*empowerment*». Begge verktøyene setter fokus på enkeltindividets rolle i samfunnet, og hvor mye «*makt*» de har i forhold til planleggingen som skjer i deres lokalområde. Begrepet «Empowerment» ble først introdusert innenfor helsefremmende arbeid i 1986, hvor det da ble definert som en prosess som gjør folk i stand til å øke sin kontroll over egen helsetilstand og for å kunne forbedre egen helse (Lund 2014, s. 71). Begrepet har dermed lenge blitt benyttet i form av klientforhold mellom enkeltindivider og hjelpende instanser. Tidligere var det da vanlig å tenke at det var behandlernes jobb å løse problemer for klienten, men med en empowerment- tankegang er poenget at klienten selv skal settes i stand for å kunne løse sine egne problemer. For at dette skal være mulig er klienten avhengig av at det eksisterer

tilgjengelige systemer og strukturer som klienten kan bruke, og at klienten vet om at slike muligheter eksisterer (Lund 2014, s. 71). I senere tider har begrepet også blitt tatt i bruk på et samfunnsnivå, hvor målet er at hele lokalsamfunn eller grupper av mennesker skal bli empowered (myndiggjort) framfor kun enkeltindivider. Begrepet viser dermed til hvordan hele lokalsamfunn kan settes bedre i stand for å kjempe for egne interesser (Lund 2014, s. 71).

Figur 3: The wheel of Participation, (hentet fra Davidson, 1998)

5 Metode

Til denne oppgaven har kvalitative metoder vært hovedmetoden som har blitt tatt i bruk for innhenting av relevant data. Kvalitativ forskning baseres seg på og innhenter data om følelser og atferd, opplevelser og betydningen som enkeltpersoner tillegger dem. Dette er til hjelp for forskere og gir dem en bedre forståelse av sosiale interaksjoner, kulturelle fenomener eller andre komplekse konsepter. Slik type forskning er nyttig når en utforsker beskrivelse av handlinger, tolkning av hendelser, og hvorfor eller hvordan ting har skjedd (University of Newcastle Library Guides, 2023)

Med bakgrunn i oppgavens problemstilling: *Hvordan har medvirkning blitt brukt som metode i områdeløftet på Ammerud og hvordan har det blitt tilrettelagt for minoriteter?* Baserer oppgavens forskning seg på *hvordan* noe har blitt gjort – i dette tilfelle medvirkningsprosesser innad i områdeløftet på Ammerud og tilretteleggingen av minoriteters involvering i slike prosesser. For å kunne besvare problemstillingen om *hvordan* medvirkningsprosesser har blitt utført i områdeløftet, har enkeltpersoner som er beboere på Ammerud blitt intervjuet, så vel som lokale aktører, hvor en del har aktivt jobbet med områdeløftet. Dette har blitt gjort for å kunne innhente data om deres følelser, atferd og opplevelser rundt medvirkningsprosessene i området, og hva slags betydning disse enkeltpersonene tillegger dem.

Innenfor kvalitativ forskning er intervjuer mest sannsynlig den metoden som blir anvendt mest, hvor fleksibiliteten av denne metoden gjør den attraktiv (Bryman, 2016, s. 466). Det skilles mellom semi-strukturerte intervjuer og ustrukturerte intervjuer. Vanligvis blir denne typen intervjuer brukt for å svare på spørsmål som begynner med «hvordan» og «hvorfor». Det er også vanlig å bruke slike intervjuer for å høre fra individer som vanligvis ikke blir hørt fra, eller fra de som ikke kan så mye om tema. Kvalitative intervjuer kan da også bli forklart som en veiledet samtale som er deltakerledet (Clark, Foster, & Bryman, 2019, ss. 210-211).

I denne oppgaven har dermed kvalitativ metode i form av semi-strukturerte intervjuer blitt anvendt for å kunne høre fra ulike aktører som har tatt del i områdeløftet i tillegg til lokalbefolkningen som bor i nærområdene hvor områdeløftet har blitt utført.

Annet enn intervjuer som primærdata har jeg også tatt i bruk ulike dokumenter som stedsanalyser, kommunedelplanen, medvirkningsrapporter, nullpunktsanalyser og

Groruddalssatsing-rapporten som sekundærdata. Dette har jeg gjort for å kunne få en bedre forståelse av Ammerud som sted, metodene som har blitt brukt for å samle inn nødvendig data for å kunne sette i gang et områdeløft her og dokumenter som forklarer hva medvirkning er og hva det baserer seg på.

5.1 Semi-strukturerte intervjuer

Beslutningen av å ta i bruk semi- strukturerte intervjuer ble tatt basert på ulike grunner, men hovedsakelig på grunn av metodens evne til å innhente nødvendig og relevant informasjon av de som er direkte påvirket av medvirkningsprosessene.

Å ta i bruk en sånn metode gjør prosessen av å innhente data for oppgaven mer nøyaktig ettersom intervjuobjektene består av både relevante aktører og lokalbefolkning i det nevnte området. Dette er da grupper som har hatt en direkte opplevelse med medvirkningsprosessene i områdeløftet på Ammerud, og er da en direkte kilde som kan brukes for å besvare problemstillingen. Ikke bare er informasjonshenting mer nøyaktig, men det gjør også informantene mer komfortabel på grunn av intervjuets uformelle art.

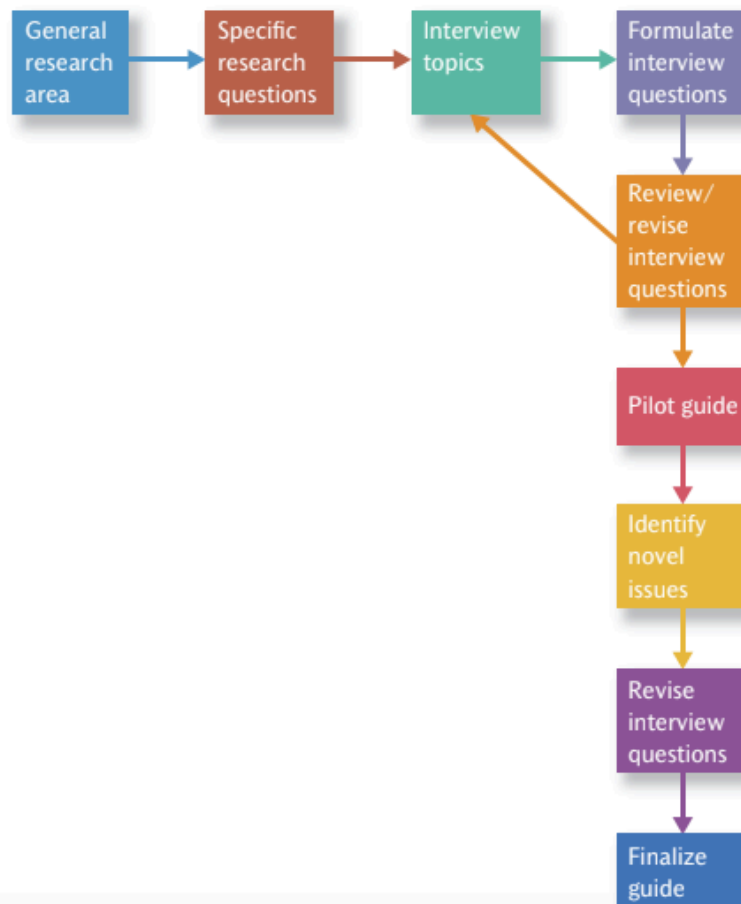
Et slikt intervju kan også støttes opp av en intervjuguide. Intervjuguiden er ikke noe som er nødt til å følges strengt, men det er et verktøy som kan brukes som en veiledning for hvilken retning intervjueren ønsker at intervjuet skal gå. Guiden består av spørsmål som er utviklet på forhånd og er relatert til tema som omhandler problemstillingen. Om intervjueren klarer å fange opp intervjuobjektets svar og ønsker å stille oppfølgingsspørsmål, så er det også fullt mulig. Slik kan intervjueren stille spørsmål utenfor guiden, i tillegg til at intervjuobjektene også har rom til å svare utenfor guiden. På denne måten blir intervjuprosessen fleksibel (Bryman, 2016, s. 468). Under selve intervjuprosessen opplevde jeg at guiden ikke ble fulgt til punkt og prikke, men nettopp på grunn av intervjuets art, var dette både en fordel og ulempe, som blir presentert nøyere i kapittel 5.3.1 *Styrker og svakheter*.

5.1.1 Intervjuguide

Formålet med en intervjuguide er å gi innsyn i tema i tillegg til å styre intervjuet i en viss retning. Det brukes som et dynamisk verktøy som varierer fra ulike intervjuer. Vanligvis er intervjuguidene formet basert på temaer og spørsmål. Etter at forskeren har utviklet en bred oversikt over temaene som skal forskes på, blir spørsmålene formulert i sammenheng med

temaene (Clark , Foster, & Bryman, 2019, s. 213). Hvordan spørsmålene blir stilt og hva slags spørsmål som blir stilt er også med på å avgjøre hva slags informasjon en kan hente ut fra informanten. Det er dermed viktig å tenke nøye gjennom nettopp hva en ønsker å finne ut av, og en intervjuguide kan hjelpe til med det.

Formulating questions for an interview guide

Figur 4: Formulering av spørsmål for intervjuguide (hentet fra Bryman 2016).

Modellen over viser til stegene jeg har fulgt for å formulere mine egne guider. De to første stegene omhandler selve fokusområdet for oppgaven, hvor problemstilling har blitt etablert, som lyder slik: *Hvordan har medvirkning blitt brukt som metode i områdeløftet på Ammerud og hvordan har det blitt tilrettelagt for minoriteter?* De to neste stegene går ut på å danne temaområdene for intervjuene. Jeg valgte å lage to forskjellige intervjuguides, en som var forbeholdt for lokalbefolkningen og en som var for de lokale aktørene. I begge guidene handler hovedtema om medvirkning innad i områdeløftet, hvor det i guiden for lokalbefolkningen fokuseres mer på de lokales involvering, deres kunnskap rundt hvordan de

kan medvirke og hvordan de ulike prosessene har blitt tilrettelagt for dem. I guiden for de lokale aktørene handler tema mer om deres visjon bak medvirkningsprosessene og hvordan de har sett ut, i tillegg til hvordan de har tilrettelagt disse for minoriteter. Jeg har landet på disse temaene som nevnt over etter å ha testet ulike intervjuguider med litt annerledes tema, som da faller inn under punktet «Pilot guide». Dette er et viktig steg fordi det hjelper til med å forbedre hovedstudien (Majid, et al., 2017 s.1073). På bakgrunn av dette steget ble det enklere for meg å avdekke nye problemer, som da er det neste steget «Identity novel issues». Deretter ble de to siste stegene fulgt, ved at jeg reviderte spørsmålene og endte opp med de to guidene som ble brukt som ligger vedlagt i vedleggslista i kapittel 10 *vedlegg*.

5.2 Utvalg av informanter og avgrensing

Det er ikke kun hva slags spørsmål en stiller eller hvordan en stiller disse spørsmålene som avgjør hva slags data man kan hente ut, men *hvem* man spør har også en stor betydning. I arbeidet i etterkant av utforming av spørsmål var jeg nødt til å finne ut av hvem jeg kunne intervjuer for å få inn nødvendig og relevant data for å svare på problemstillingen min. Strategiske utvalg preger kvalitative studier, som vil si at informanter blir valgt på bakgrunn av kvalifikasjoner eller egenskaper som er strategiske i forhold til problemstillingen (Thagaard, 2003, s. 53).

Ettersom jeg tar for meg Områdeløftet på Ammerud i regi av Groruddalsatsingen som case, bestemte jeg at informantene som er mest kvalifiserte ville vært lokale aktører som har jobbet med områdeløftet, eller tatt del i noen av prosessene i regi av områdeløftet. Jeg har valgt å forhøre meg med denne gruppen av informanter fordi jeg mener de kan stille med relevant informasjon og data når det gjelder utføringen av de ulike medvirkningsprosessene som har blitt tatt i bruk i områdeløftet. Deres innblikk bidrar også med å informere om hvordan de har gått fram for å drive medvirkning, hvorfor de har valgt de prosessene de har valgt, og hvordan det har fungert.

I tillegg ønsket jeg også å høre fra lokalbefolkningen på Ammerud, som har blitt påvirket av medvirkningsprosessene i området, fordi de kan stille med egne erfaringer. Deres levde erfaringer av hvordan medvirkningsprosessene har sett ut i områdeløftet gir innsyn i hvordan det er å delta i en slik prosess som en tilfeldig deltaker. Ved å høre fra dem kan man da se om kravene som stilles i en medvirkningsprosess er møtt. Siden en del av problemstillingen også

omhandler tilrettelegging av minoriteter – og området det gjelder har en høy populasjon av folk med minoritetsbakgrunn – har jeg valgt å intervju fire lokale informanter som har minoritetsbakgrunn. Dette for å kunne få innsyn i hvordan disse prosessene har blitt tilrettelagt for dem.

Jeg landet dermed med åtte ulike informanter, hvor tre av dem jobber med/for bydel Grorud – hvor Ammerud befinner seg -, en lokal virksomhet på Ammerud, og de resterende fire er lokale beboere på Ammerud som enten har tatt del (eller ikke) i medvirkningsprosessene i området. For å komme i kontakt med de nevnte informantene var jeg nødt til å foreta et tilgjengelighetsutvalg, som betyr at jeg ikke kun var nødt til å rekruttere et strategisk utvalg av informanter med relevante egenskaper, men også sørge for at de var tilgjengelig for meg som forsker – noe som var utfordrende til tider.

Ved rekruttering av lokale beboere som informanter opplevde jeg at mange av de jeg spurte ikke ønsket å delta fordi de mente at de ikke hadde nok kunnskap om det jeg forsket på. De aller fleste var ikke klar over hva medvirkning eller borgerinnflytelse var, eller hva det gikk ut på og mente dermed at de ikke hadde noe å stille med. I kapittel *1.1 Begrunnelse for valg av tema og problemstilling* blir det redegjort for at de som bor i de ulike områdene i Groruddalen skårer lavt på ulike levekårsvariabler, blant annet utdanning. I følge Thagaard (2003) kan dette være en av grunnene til at beboerne ikke ville delta. Hun hevdet at det kunne vært et problem, ved å vise til at informanter med høyere utdanning er mer villig til å ta del i slike kvalitative undersøkelser fordi de er mer vandt til å reflektere over egen livssituasjon, framfor informanter uten høyere utdanning (Thagaard, 2003, s. 54). Likevel var det noen av lokalbefolkningen som sa ja til å stille til intervju – selv om de følte at de ikke var kvalifisert nok.

Navn	Rolle	Kjønn	Nasjonalitet
Mari	Tidligere prosjektleder for Områdeløft Ammerud	Kvinne	Norsk
Habib	Leder for kultur og aktivitetsenheten bydel Grorud	Mann	Norsk-pakistansk
Betol	Medlem av Arbeidsutvalg for byutvikling og miljø bydel Grorud	Kvinne	Norsk-syrer

Elisabeth og Yvonne	Ledere av lokal cafe «Elisabel cafe» på Ammerudlunden sykehjem	Kvinne(r)	-
Informant 1	Lokal beboer	Kvinne	Norsk-kurder
Informant 2	Lokal beboer	Kvinne	Norsk-somalier
Informant 3	Lokal beboer	Mann	Norsk-eritreer
Informant 4	Lokal beboer	Mann	Norsk-polakker

Tabell 1: Oversikt over informanter

Over viser en oversikt over informanter som har tatt del i mitt forskningsprosjekt. Av de lokale beboerne var det tre av fire som ønsket å holdes anonyme ved at de ønsket at deres navn ikke skulle nevnes, men nasjonalitet og alder var greit. Av den grunn har jeg valgt å ikke nevne noen av informantenes sine navn.

5.2.1 Avgrensing ved hjelp av casestudie

Som nevnt tidligere bruker jeg Områdeløftet på Ammerud som er satt i gang i regi av Groruddalssatsingen som case for å forske på hvordan medvirkning har blitt brukt som metode og hvordan det har blitt tilrettelagt for minoriteter. Dette kan refereres til som et case-studie fordi det baserer seg på at forskeren analyserer en god del informasjon fra avgrensede enheter eller «cases» (Thagaard, 2003, s. 187). Generelt sett handler et av de store utfordringene innenfor forskning om hvordan man kan avgrense det empiriske arbeidet, og gå inn i dybden med et strategisk utvalg av enheter (Tjora, 2017, s. 40). En casestudie svarer dermed på spørsmålet om avgrensning framfor eksempelvis analysevalg eller datagenereringsvalg man gjør, som da vil si at en casestudie benytter seg av de eksisterende grensene for hvem og hva undersøkelsen ekskluderer eller inkluderer (Tjora, 2017, s. 41).

5.2.2 Dokumenter som tilleggsdata og kildekritikk

For å kunne gjennomføre et vellykket forskningsprosjekt har jeg brukt ulike aktuelle dokumenter for å skaffe relevant informasjon, ekskludert fra min egen datainnsamling fra intervjuprosessen. Dokumentene som har blitt tatt i bruk er ulike offentlige dokumenter som

kommunedelplanen og kommunale medvirkningsrapporter. Dette har jeg gjort for å få en forståelse av hva som er fastslått når det gjelder medvirkning i Oslo kommune, og Norge generelt, samt for å få innsyn i hva som ligger til grunn når det er snakk om medvirkning på kommunalt og nasjonalt nivå. Andre dokumenter i form av rapporter fra det avgrensede området, som stedsanalyser og nullpunktsanalyser har også blitt tatt i bruk for å kartlegge hvordan Ammerud har sett ut før områdeløftet, hva slags endringer som fant sted og hvordan det ble gjort. Med tanke på at min datainnsamling tar for seg levde opplevelser av medvirkningsprosessen i områdeløftet brukes de ulike dokumentene til å redegjøre for blant annet utfordringene som fant sted i området, resultatet av disse prosessene, og ikke minst metodene som ble brukt for å gjennomføre dem. På denne måten har ulike dokumenter vært et supplement til mitt forskningsprosjekt og bidratt til å danne et fullstendig bilde av forskningen.

Ved innhenting av majoriteten av de ulike dokumentene som har blitt brukt som tilleggsdata har jeg vært kildekritisk i form av at jeg har brukt Universitetets database, Oria, for å få tilgang til disse dokumentene. Jeg har valgt å ta i bruk disse kildene fra Oria for å forsikre meg om at de kildene jeg har brukt er troverdige og sikre kilder.

5.3 Forberedelser og gjennomføring av intervjuprosessen

For å komme i kontakt med informantene sendte jeg ut en generisk mail hvor jeg forklarte formålet med oppgaven og hvorfor jeg ønsket å høre fra nettopp dem. Om de ga uttrykk for at det var noe de ville ta del i, sendte jeg deretter et mer formelt og grundig informasjonsskriv med forslag til sted og tid for intervjuet. Alle de lokale aktørene hadde sin kontaktinformasjon ute på nettet, enten via deres egne hjemmesider eller kommunens hjemmesider. De lokale beboerne kom jeg i kontakt med via telefon, hvor en fellesbekjent hadde gitt meg nummeret til disse informantene etter tillatelse fra dem. De fikk også en mer grundig innføring i forskningsprosjektet sendt på mail om de ønsket det.

I starten av intervjuprosessen utformet jeg to generelle intervjuguider – en for de lokale aktørene og en for de lokale beboerne. Før hvert intervju med de lokale aktørene leste jeg meg litt opp på hvem de var/hvem de representerte og formet noen av spørsmålene rettet mot det, samtidig som jeg holdt meg innenfor tema til den generelle intervjuguiden. Jeg gjorde dette fordi jeg mente at spørsmålene jeg stilte på bakgrunn av hvem informanten var/representerte –

kunne bidra til å utdype svarene jeg fikk – i tillegg til at det hjalp til å sørge for at dataen jeg samlet inn var mer relevant for oppgaven. Slik brukte jeg intervjuguidene som et dynamisk verktøy som Clark, Foster & Bryman (2019, s.213) foreslår.

Intervjuene fant sted i lokalene eller kontorene til de ulike aktørene ettersom intervjuene ble holdt i arbeidstiden, var dette det som passet dem best. Intervjuene med beboerne var mer fleksible ettersom de ble holdt etter arbeidstiden. Jeg var åpen for forslag fra dem, i tillegg til at jeg presenterte dem med noen forslag tilfelle de ikke hadde noe sted de foretrakk. Det endte da med at de fleste intervjuene enten var på en lokal cafe eller hjemme hos meg. Alle intervjuene hadde en varighet mellom 20-60 min.

5.3.1 Styrker og svakheter

Grunnet intervjuets art (semi-strukturert) så opplevdes intervjuprosessen mye mer naturlig og mer som en samtale framfor et formelt intervju, fordi et slikt intervju gir rom til å stille oppfølgingsspørsmål, i tillegg til at intervjuobjektet har rom til å komme med innspill utenfor guiden (Bryman, 2016, s. 468). Det hjalp begge parter å løsne litt opp og ikke være for opphengt i formaliteten av det hele. Dette mener jeg er en styrke ettersom svarene og dataen var letter å samle inn fordi det var rom for blant annet oppfølgingsspørsmål, forklaringer, utdypninger og lignende. Et eksempel av dette ser vi i kapittel 7.3 *Mangel på arena* hvor oppfølgingsspørsmål blir stilt for å utdype svaret til informanten og få en bredere forståelse av deres oppfatning.

En annen styrke er også min tilknytting til Ammerud som sted. Jeg er selv vokst opp på Ammerud har derfor god kjennskap til hvordan området var *før* områdeløftet, og har hatt muligheten til å være vitne til utviklingen som har skjedd her i regi av områdeløftet. Med det sagt – så er dette en fordel fordi jeg da lettere kan utvikle relevante spørsmål og stille relevante oppfølgingsspørsmål og etablere en felles plattform mellom meg og informanten. Jeg har også opplevd at det skaper mer engasjement blant informantene hvor de har snakket om andre ting som er relatert til Ammerud fordi de vet at det er noe jeg har kjennskap til og kan relatere til. Stedstilhørigheten er sterk og det vises særlig i et tilfelle hvor jeg opplevde at en av informantene ga uttrykk for at de sa seg villig til å møte meg, nettopp fordi jeg er fra Ammerud.

Som nevnt i 5.1.1 *Intervjuguide* så brukes intervjuguiden som et dynamisk verktøy (Clark , Foster, & Bryman, 2019, s. 213), og noen av utfordringene jeg møtte gjennom intervjuprosessen var derfor også knyttet til bruk av intervjuguiden. Som vi har vært innom tidligere er guiden ment til å bli brukt som et verktøy for å gi innsyn i tema som forskeren forsker på, og styre samtalen i en viss retning (Clark , Foster, & Bryman, 2019, s. 213). Likevel opplevde jeg at intervjuguiden ble litt oversett, særlig i et av intervjuene. Under dette intervjuet fikk jeg stilt et spørsmål – «*Kan du fortelle hvor du jobber/hvem du representerer?*» Informanten svarte på dette spørsmålet, og fortsatte å fortelle mer om medvirkning, arbeidet de driver med og deres rolle i medvirkningsprosessen i Områdeløft Ammerud. Informanten gjorde det vanskelig for meg å slippe til for å stille de resterende spørsmålene jeg hadde, og det hadde vært en unaturlig endring om jeg hadde avbrutt – i frykt om at det ville demotivert informant videre i intervjuet. Selv om jeg ikke fikk stilt flere spørsmål knyttet til guiden, holdt informanten seg innenfor temaene, og mye av det som ble sagt var relevant i tillegg til at det svarte på en del av spørsmålene som stod i guiden.

I de andre intervjuene ble intervjuguiden brukt slik som den var ment til å bli brukt, og siden jeg utførte semi-strukturerte intervjuer var det også rom for meg å stille oppfølgingsspørsmål til det som ble sagt, i tillegg til at informanten hadde rom til å utdype svarene sine.

Rekkefølgen av spørsmålene i intervjuguiden ble heller ikke fulgt, men dette er noe jeg ser på som en styrke ettersom det bidro til å gjøre intervjuet mer naturlig i noen av intervjuene. Jeg opplevde også at det kunne være noen språkforskjeller og misforståelser blant meg og informantene som var lokale beboere, ettersom norsk ikke er deres morsmål. Noen av spørsmålene jeg stilte skjønnte de ikke helt hva betydde, noe som jeg tror var en blanding av at de ikke hadde så mye kunnskap om medvirkning, beboerinvolvering som konsept, og språkforskjellene. Jeg prøvde å løse dette ved å omformulere spørsmålene, i tillegg til å informere dem om hva de ulike begrepene faktisk betyr om de ikke var kjent med det fra før av. Det hjalp til en viss grad, men det var likevel noen av informantene som ble opphengt i at de ønsket å ordlegge seg så «riktig» og «formelt» som mulig på grunn av diktafonen. Det var et tilfelle hvor informanten pekte på diktafonen og sa «du kan fikse på norsken når du skriver det i oppgaven». På bakgrunn av dette virket diktafonen som et hinder i den forstand at noen informanter var for opptatt av hvordan de snakket, som igjen kunne bidra til å hemme dem fra å si hva de egentlig mente. I følge Thagaard (2003, s. 97) er dette et av ulempene ved bruk av lydbånd, siden det gir intervjuet et formelt preg, som igjen begrenser informanten.

5.4 Analyse av kvalitativ data

Etter en vellykket innsamling av datamaterialet er neste steg å analysere denne dataen. Målet er da å gjøre det mulig for en som leser forskningen å opparbeide seg kunnskap om området det forskes på (Tjora, 2017, s. 195). Det er i analysefasen man redegjør for hva som faktisk er viktig for sin egen empiri, hvordan det er viktig eller interessant i sammenheng med det teoretiske rammeverket og hvordan dataen man har hentet inn kan analyseres for å svare på problemstillingen. For å løse dette kan man ta i bruk den stegvis-deduktive induktive strategien (SDI) som metode.

I SDI-metoden er koding det første steget i analysedelen. Innenfor kvalitativ forskning skilles det mellom flere ulike strategier for koding. For å oppnå målet med koding innenfor SDI-modellen, vil den bestå av tre deler: (1) å ekstrahere essensen i det empiriske materialet, (2) å redusere materialets volum, og sist, men ikke minst (3) å legge til rette for idégenerering på basis av detaljer i empirien (Tjora, 2017, s. 197). Ved hjelp av disse stegene vil det redusere sjansen for påvirkning av ulike forventinger og teorier som forskeren antageligvis vil trekke med seg inn i analysen – også kjent som å følge «magefølelsen». Et slikt kodingsarbeid som er basert på empirisk finlesning kan hjelpe til med å få til en så induktiv førstefase i analysen som mulig. Noe som kjennetegner SDI-modellens induktive empirinære koding er at den gjerne bruker «innfødte begreper» som er begreper som allerede eksisterer i dataen, og at det skal ligge tett på empirien. Formålet er da at kodene skal ligge tett på utsagnene til deltakerne fra intervjuene (Tjora, 2017, s. 197). Det oppfordres også å ta i bruk fraser eller ord som stikker seg ut fra materialet. Med utgangspunkt i intervjuer kan det eksempelvis være «stemingsfulle ordvalg», «smarte eller ironiske fraser» eller «lignelser eller metaforer». Slike uvanlige utsagn som koder kan være gode «knagger» som funker som påminnelse for forskeren, for at koblingen mellom empirisk materiale og koder nesten ivaretas som en refleks for når man leser koden kan det hjelpe forskeren med å huske hvordan ansiktet til informanten var da vedkommende nevnte det empiriske grunnlaget for koden (Tjora, 2017, s. 198).

Selve arbeidsmetoden ved å jobbe med koder går ut på at man først tar for seg analysedatadokumentet, som da vil være intervjutranskripsjonen og oppretter koder som enten er ord eller fraser. Etter å ha gått igjennom hele det første dokumentet, repeterer man prosessen med alle dokumentene, og oppretter nye der det trengs. Tilslutt ender man opp med en hel liste med koder, hvor alle er generert induktivt med utgangspunkt i analysedata (Tjora, 2017, s. 198). Disse kodene funker som en potensiell kilde for å kunne generere ideer som

henger tett sammen med empirien – i tråd med et induktivt premiss hvor premature konklusjoner bør unngås. Dette betyr at kodene kan ligge tett inntil empirien, og blir dermed kjent som empirinære koder. Det er ikke noe grunn å være bekymret for at antallet koder blir for stort heller. Siden kodene ikke er utviklet fra teori, hypoteser, forskningsspørsmål eller planlagte temaer som man finner i blant annet intervjuguider, men kun er utviklet fra data – så er dette grunnen til at de kan bli tallrike (Tjora, 2017, s. 198).

I mitt eget arbeid har jeg tatt i bruk SDI-modellen ved å lese igjennom hvert transkriberingsdokument fra hvert intervju, hvor jeg har sett etter ulike fraser eller setninger som går igjen og som intervjuene har tilfelles. Disse frasene og setningene har funket som «knagger» for meg og har hjulpet til å ekstrahere essensen i det empiriske arbeidet (1). Fra de åtte ulike intervjuene ble det generert veldig mange koder tilsammen, noe som ikke er et problem, men da har jeg valgt å holde meg til koder som gikk igjen flere ganger i alle eller de fleste intervjuene for å kunne redusere materialets volum (2), i tillegg til å forholde meg til et eller flere temaer som ligner, ettersom mange av de andre kodene ikke kunne relateres til problemstillingen. Hovedkodene som jeg endte opp med var dermed: *Møteplass, involvering av minoriteter og eldre, flerkulturelt, tilrettelegging, barn og unge, fysisk oppgradering, «nedenfra og opp», tilfredsstilt*. Ved hjelp av disse hovedkodene har jeg kunnet legge til rette for idegenerering basert på detaljer som empirien har stilt med (3). Disse hovedkodene har dermed funket som en veileder for hva analysen skal handle om, hvor analysen da hovedsakelig tar for seg disse kodene, og blir analysert i lys av relevante teorier som kommer fram i kapittel 6.0 *Medvirkning som metode* og kapittel 7.0 *Utfordringer ved involvering av minoriteter*. Ettersom kodene var mange, kunne analysen tatt flere ulike retninger, men basert på hovedkodene har jeg generert ideer til analysen som henger tett på med empirien.

5.5 Forskningens kvalitet

Innenfor kvalitativ forskning brukes kriteriene *pålitelighet, gyldighet* og *generaliserbarhet* som kvalitetskriterier (Tjora, 2017, s. 231). *Troverdighet, bekreftbarhet* og *overførbarhet* har også blitt tatt i bruk som tilsvarende indikatorer (Thagaard, 2003, ss. 178, 184). *Pålitelighet* baserer seg på sammenhengen gjennom hele forskningsprosjektet. Denne typen pålitelighet som det er snakk om underbygges av SDI-modellen, som krever: kriterier for hvordan analysen utvikles fra empiri, datagenerering, og hvordan teoriene kan gjøres mer relevante senere i arbeidet. Forskerens posisjon og forkunnskaper har en betydning for påliteligheten.

Påliteligheten og troverdigheten til forskeren argumenteres for, også ved at forskeren selv reflekterer over konteksten av datainnsamlingen og hvordan relasjonen til informanten kan påvirke den informasjonen forskeren får (Thagaard, 2003, s. 178). Når det gjelder *gyldigheten* handler det om en logisk sammenheng mellom de spørsmålene forskeren prøver å få svar på, i tillegg til prosjektets funn og utforming (Tjora, 2017, s. 231). Thagaard sin tilsvarende indikator, *bekreftbarhet*, handler om tolkningen av resultatene. Det innebærer da at prosjektets resultater kan bekreftes av annen forskning og at forskeren forholder seg kritisk til egne tolkninger (Thagaard, 2003, s. 180). *Generaliserbarheten* handler om forskningens relevans utenom det som har blitt forsket på, noe SDI-modellen fokuserer på (Tjora, 2017, ss. 231-232). Tilsvarende innenfor kvalitativ forskning finner man også overførbarhet, som handler om å utvikle en forståelse av de fenomenene som studeres. Det reiser da spørsmålet om det er mulig for at den tolkningen som utvikles innenfor et visst prosjekt, også kan være relevant i andre settinger (Thagaard, 2003, s. 184).

5.5.1 Reliabilitet

Reliabilitet – også kjent som pålitelighet – skiller mellom ekstern og intern reliabilitet, hvor ekstern reliabilitet handler om hvordan hele studier kan bli replikert ved å se på om andre forskere som studerer samme eller lignende forskning med bruk av samme metode hadde oppnådd samme resultat. Å forbedre ekstern reliabilitet (pålitelighet) kan gjøres ved å ta opp fem problemer: Det første er å identifisere forskerens posisjon i feltet. Dette er blant annet grunnet faste attributter som alder og kjønn, men også på grunn av forskerens adopsjon av ulike identiteter, eksempelvis hvis forskeren er en del av hierarkiet eller om forskeren identifiserer seg som en «underdog» leder det til at forskeren kan se visse ting, men ikke andre – noe som burde komme tydelig fram i rapporten om den forskningen som forsøkes å repliseres. I denne avhandlingen har jeg gjort dette i kapittel 5.6.1 *Posisjonering: min tilknytning til stedet og kjønn* hvor jeg forklarer min posisjon og min relasjon i sammenheng med det som forskes. Det andre handler om at forskeren også bør redegjøre for hvem som stilte med data og det tredje baserer seg på hvilke sosiale settinger dette ble gjort, så detaljert som mulig, noe jeg har gjort i kapittel 5.1 *Semi-strukturerte intervjuer* og 5.2 *utvalg av informanter*. Det fjerde handler om at det også bør redegjøres for teoriene og ideene som har formet forskningen, inkludert de som var en del av kodeoppleggene, noe som kommer frem i kapittel 4.0 *Teoretisk rammeverk*. Det siste problemet handler om å gi oppmerksomhet til metodisk rapportering, med en detaljert redegjørelse for alle aspekter ved metodene som blir brukt, noe hele dette metodekapittelet har som formål å gjøre (Seale, 1999, s. 141) Alle disse

punktene har som formål å hjelpe leseren av rapporten til å vurdere troverdigheten til resultatene, noe jeg har valgt å implementere i dette verket fordi det allerede finnes en del forskning innenfor dette feltet, som nevnt i kapittel 1.2 *Tidligere forskning*.

Intern reliabilitet derimot blir definert ved å se på i hvilken grad andre forskere vil matche gitte konstruksjoner til data på samme måte som originale forskere. Dette er betydelig mindre ambisiøst mål enn det som ligger i ekstern reliabilitet, men hvis det demonstreres, kan det bidra til tilliten til den logiske konsistensen som datanalsen er utført med (Seale, 1999, s. 147).

5.5.2 Gyldighet

Gyldigheten bak vår forskning er knyttet til spørsmålet om hvorvidt de svarene vi får i vår forskning faktisk svarer på de spørsmålene som vi prøver å finne ut av (Tjora, 2017, s. 232). I min forskning blir dette gjort ved å først argumentere for hvordan min analyse kan svare på spørsmålene som reises i problemstillingen som omhandler medvirkningsprosesser og tilretteleggelse av disse.

En måte å styrke gyldigheten (validiteten) på er ved å tydeliggjøre hvordan forskningen praktiseres, ved hjelp av spørsmålene vi stiller og hvordan disse spørsmålene utvikles med bakgrunn i temaer vi vil forske på, i tillegg til den kunnskapen som allerede er etablert om disse temaene i relevant forskning. I min forskning blir dette gjort ved å først argumentere for hvordan min analyse kan svare på spørsmålene som reises i problemstillingen. Hovedtema i min forskning omhandler medvirkningsprosesser i områdeløftet og tilrettelegging av minoriteter i disse prosessene, og i analysen besvares dette ved å undersøke hvordan medvirkning har blitt brukt som metode, og utfordringer ved å involvere minoriteter i medvirkningsprosesser. Ved hjelp av det teoretiske rammeverket i kapittel 4 knytter jeg tolkninger fra analysen opp til disse, som bidrar til å styrke gyldigheten fordi det knyttes opp til kunnskap som allerede er etablert innad i tema, som nevnt over. Redegjørelse for hvordan datamaterialet har blitt samlet inn og håndtert bidrar også til å styrke gyldigheten bak forskningen, noe som blir gjort i metode-delkapitlene over.

Leseren blir dermed invitert til å ta en kritisk stilling til forskningens presisjon og relevans når forskeren redegjør for de valg som blir tatt, eksempelvis valg av metoder for datagenerering og teoretiske innspill til analysen (Tjora, 2017, s. 234), som vist over. Når forskningen blir

gjort innenfor rammene av faglighet og er forankret i annen relevant forskning kan man si at gyldigheten er høy (Tjora, 2017, s. 234).

5.6 Etske vurderinger

Innenfor kvalitativ forskning kan vi skille mellom ulike generelle etiske betraktninger. Disse betraktningene består av aspekter som konfidensialitet, tillit, gjensidighet og respekt som må være grunnlaget for all kontakt forskere har med sine informanter. Dette er noe som burde ligge implisitt i all forskning. Ved all slags kommunikasjon og relasjoner er tillitt en selvfølge i et samfunn hvor gjensidig respekt mellom aktører forventes. Vanlig høflighet er dermed et godt utgangspunkt for etisk god forskning. Likevel kreves det høyere krav i samfunnsforskningen, enn i de fleste vanlige sosiale settingene fordi man «brått og brutalt» bryter inn i andres liv, i tillegg til at resultatene skal offentliggjøres (Tjora, 2017, s. 47). Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora har dermed formulert det generelle kravet til etikk, som lyder slik:

Som hovedregel skal forskningsprosjekter som forutsetter aktiv deltakelse settes i gang bare etter deltakernes informerte og frie samtykke. Den samme regel gjelder forskning som innebærer en viss risiko for belastning på deltakerne. Informantene har til enhver tid rett til å avbryte sin deltakelse, uten at dette får negative konsekvenser for dem (NESH 1999, sitert i Tjora 2017, s.47)

I mitt forskningsprosjekt har jeg forsøkt å opprettholde alle disse aspektene, ved å møte alle informanter med respekt og takknemlighet i alle kommunikasjonsmåter, enten det er via mail/melding eller i direkte kontakt under intervjuene. Jeg har også utformet et informasjonsskriv som også fungerer som et samtykkeskjema som møter NSDs retningslinjer for oppbevaring, håndtering og bruk av personvern. Dette skjema har blitt tatt i bruk nettopp for å vise informanten at konfidensialiteten, tillitten og respekten jeg som forsker har for dem som informanter, er tilstede og oppbevares – i tillegg til at informantene blir opplyst om sitt informerte samtykke med retten til å trekke seg på hvilket som helst tidspunkt i prosessen.

Etske regler krever også at forskeren viser nøyaktighet og redelighet når forskningsresultatet skal presenteres (Thagaard, 2003, s. 22). Dette er svært viktig for å kunne unngå konsekvenser informantene kan få for å delta i forskningsprosjektet. NESH (1993, sitert i Thagaard 2003, s. 22) fremhever at: «Forskeren skal arbeide ut fra en grunnleggende respekt

for menneskeverdet. Forskning skal respektere individets frihet og selvbestemmelse. De menneskene som er gjenstand for forskning, skal ikke utsettes for økt risiko for fysisk eller psykisk skade eller belastning»

Denne generelle normen faller under det tredje grunnprinsippet for utføring av en etisk forsvarlig forskningspraksis. Det er da forskerens etiske ansvar å sørge for at integriteten til informantene er beskyttet, ved å unngå at forskningen leder til negative konsekvenser for informantene (Thagaard, 2003, s. 26). Dette er noe jeg har prøvd å være varsom med i mitt forskningsprosjekt. Selv om det jeg forsker på ikke er noe omstridt eller konfliktfylt tema har jeg likevel valgt å holde de lokale informantene anonyme, ettersom en av informantene ønsket det. Da bestemte jeg meg for å gjøre alle anonyme, for å sørge for en gjensidig beskyttelse av informantenes integritet, tillit, konfidensialitet og respekt.

5.6.1 Posisjonering: min tilknytning til stedet og kjønn

Som nevnt tidligere er jeg også fra Ammerud, som prosjektet mitt handler om. Siden jeg i utgangspunktet er innenfor miljøet, har jeg et særlig godt grunnlag for å forstå området og det som skal studeres innenfor området. Det er både fordeler og ulemper ved dette, hvor fordelene er at jeg som forsker har bedre forståelse om informantens situasjon og min erfaring kan dermed bidra til å bekrefte forståelsen som informantene utvikler. Dette er også noe jeg erfarte under intervjuprosessen, hvor det viste seg at informantene var mer komfortable og mer åpne til å snakke med meg om ulike ting som handlet om Ammerud, nettopp fordi jeg er fra Ammerud selv og har kjennskap til det. Ulempen er at jeg som forsker kan risikere å overse nyanser som ikke er i samsvar med egne erfaringer (Thagaard, 2003, s. 181). Dette er noe jeg erfarte etter mitt første intervju hvor informantene ikke var lokale beboere, men hadde en rolle som lokal aktør. Informantene påstod at selv om de er glade i området og ser potensialet i det, hevdet at de ikke kunne bosatt seg i området på grunn av trygghetsvilkår. Dette er noe som skiller seg helt fra min egen opplevelse ettersom jeg er vokst opp i området og aldri har kjent på det å føle seg utrygg. Denne ulempen er derfor noe jeg aktivt tok betraktning til ved videre innsamling av datamaterialet. Det er ingen spesifikk metode jeg brukte for å ta dette i betraktning, jeg var bare oppmerksom på det gjennom resten av intervjuprosessene siden dette skjedde under det første intervjuet.

5.6.1.1 Feministisk perspektiv

Ikke bare er jeg fra området som forskes på, men jeg er også en kvinne med minoritetsbakgrunn. I følge feministisk teori har kvinnelige forskere en tendens til å se kjønnsrelasjonen i sammenheng med undertrykkelse og makt (Thagaard, 2003, s. 43). Dette er noe jeg kan kjenne meg igjen i, hvor valg av tema og problemstilling er basert på å høre fra de i samfunnet som kanskje ikke alltid har en så framtrædende stemme. Jeg ønsker dermed å høre direkte fra dem og deres opplevelser av medvirkningsprosessene i områdeløftet på Ammerud. Selv om det redegjøres for at feministisk perspektiv ikke kan knyttes til en spesiell metodisk tilnærming blir likevel kvalitative metoder oftest brukt av kvinnelige forskere fordi det er metoder som får fram perspektivet til informantene (Thagaard, 2003, s. 43). Dette er også en grunn til hvorfor jeg har valgt å ta i bruk kvalitative metoder, for å få et mer nøyaktig bilde av opplevelsene til informantene.

Som del av kvinneforskningen legges det vekt på at forskerens følelsesmessige reaksjoner kan ha en påvirkning for innsamling og bearbeiding av datamaterialet fra kontroversielle temaer, som blant annet maktrelasjoner (Thagaard, 2003, s. 44). Med bakgrunn i det jeg skriver om som omhandler tilrettelegging av medvirkningsprosesser hvor minoriteter er underrepresentert, viser det til bearbeidelse av slike temaer som maktrelasjoner, noe som også kommer fram i kapittel 4.3 *Empowerment*. Som det står i kapittel 5.6.1 hvor min tilknytning til stedet har en påvirkning for innsamling og bearbeiding av datamaterialet, kan mitt kjønn også det, særlig med tanke på oppgavens relasjon til maktperspektiver.

Standpunkt teori er en politisk og sosial epistemologi som tar for seg hvordan underliggende dominansstrukturer som er systematisk undertrykkende og marginaliserende, kan være et privilegium i noen tilfeller for de som opplever dette (Wylie, 2003, s. 339). Det er fordi de har en annerledes – og i noen tilfeller bedre – innsikt og forståelse, enn de som er relativt privilegerte (politisk og sosialt), gjennom egne opplevelser og hvordan de forstår disse opplevelsene. I følge feministiske standpunktteoretikere hevdes det at kjønn er en av disse dimensjonene av sosial differensiering, som kan ha en betydelig epistemisk innvirkning (Wylie, 2003, s. 339). Dermed trenger ikke min posisjon som kvinnelig forsker nødvendigvis å være en ulempe, men heller en styrke som fremmer et annerledes perspektiv hvor dataen jeg har hentet inn skiller seg ut fra det typisk dominerende perspektivet.

6 Del 1 – Medvirkning som metode

I dette kapittelet vil jeg presentere mine funn og analysere disse ved hjelp av teoriene som er introdusert tidligere i oppgaven, for så å svare på problemstillingen: *Hvordan har medvirkning blitt brukt som metode i områdeløftet på Ammerud og hvordan har det blitt tilrettelagt for minoriteter?*

Analysen er delt i to deler, hvor del en omhandler resultatene av medvirkningsprosessene i områdeløftet, hvilke metoder som har blitt brukt og hvordan de har gått fram for å få til en utvikling. Del to omhandler utfordringene bak bruken av medvirkning som metode innad i områdeløftet på Ammerud

6.1 Ulike former for beboerinvolvering

Å engasjere lokalbefolkningen og drive beboerinvolvering har stått sterkt i agendaen for områdeløftet på Ammerud, hvor ulike medvirkningsprosesser har blitt tatt i bruk for å gjennomføre dette. I følge tidligere prosjektleder for områdeløftet, Mari Tharaldsen, så ligger medvirkning implisitt som metode i et områdeløft, hvor mandatet til områdeløftet på Ammerud har vært å jobbe med fysisk og sosial utvikling.

2011 var starten for områdeløftet på Ammerud, og det endte i 2016. Både i forkant og etterkant av prosjektet ble det utført en kvalitativ stedsanalyse og kvantitativ analyse av Ammerud. Gjennom den kvalitative stedsanalysen kom beboerens erfaringer av området til syne ved hjelp av intervjuer og samtaler. Hovedtemaene i analysen bestod av: sosiale forhold, oppvekstvillkår, boligforhold, levekår og fritids- og kulturliv (Ruud, et al., 2016 s. 9). I 2013 ble det utført en kvantitativ spørreundersøkelse som ble sendt ut til elever ved Apalløkka ungdomsskole og lokalbefolkningen – hvor tema omhandlet stedets bruk og omdømme. Det ble også tatt i bruk en nullpunktsanalyse som var basert på analyse av boligpriser og levekårsindikatorer. Funnene fra disse undersøkelsene dannet grunnlaget for å kunne sette i gang tiltakene for områdeløftet på Ammerud (Ruud, et al., 2016 s. 9).

Hovedformålet bak områdeløftet på Ammerud var at stedet skulle være kjent som et lokalsamfunn hvor det er godt å bo og være for alle, med en trygg, stolt og aktiv lokalbefolkning. Delmålet handlet om å styrke stedsidentiteten, øke medvirkningen og sikre

bedre trivelige fysiske omgivelser og levekår. Det er også et grunnleggende ønske om å styrke beboernes trivsel og trygghet, i følge bydelens utforming, valg av strategier og tiltak i arbeidet med områdeløftet (Ruud, et al., 2016 s. 5). Akkurat dette med utryggheten har en del beboere forbundet med sosiale miljøproblemer, som resultat av at personer med alvorlige rus-og psykiatriproblemer bor i de kommunale boligene. Dette har skapt både utrygghet og uro blant lokalbefolkningen fordi enkelte har vist uforutsigbar adferd som oppleves som skremmende og truende (Ruud, et al., 2016 s. 8).

Slik har lokalbefolkningen blitt mobilisert og medvirket ved å gi innspill om hva som må forbedres og slik har de som driver områdeløftet gått fram for å mobilisere lokalbefolkningen. Dette henger i tråd med teorien om kommunikativ planlegging, hvor et stort utvalg av påvirkende grupper – i dette tilfellet lokalbefolkningen på Ammerud – blir involvert i en deltakende og dialogisk prosess før utviklingen av området (Madanipour, 2017, s. 93-94). Formålet bak en slik kommunikativ planleggingsprosess er blant annet å fremme et deliberativt demokrati hvor håpet er at deltakende tilnærming leder til et samhold i fellesskapet hvor de partene som er direkte påvirket får en stemme (Madanipour, 2017, s. 93-94). Ved hjelp av de ulike undersøkelsene, intervjuene og workshops som ble gjort på forhånd av områdeløftet var funnene av disse grunnlaget for å sette i gang tiltakene for områdeløftet (Ruud, et al., 2016 s. 9). De berørte partene og deres stemmer er dermed hovedinnflytelsen, hvor området utvikles etter deres behov.

6.2 Barn og unge

Andre former for beboerinnflytelse ser vi gjennom satstingen på barn og unge. I følge Mari så har «Ungdom og demokrati» vært et prosjekt innenfor områdeløftet, som da har ledet til konseptet «UngMedvirkning», også kjent som UngMed. Basert på målformuleringen: «*Nye og styrkede arenaer for fellesskap og økt lokal kompetanse gjør at befolkningen på Ammerud opplever det som meningsfullt å delta i lokalsamfunnet sitt*» ble det satt i gang seks prosjekter, hvor UngMed var en av dem (Ruud, et al., 2016 s. 30). Målet bak dette prosjektet har vært å mobilisere og aktivere ungdom med ulik bakgrunn slik at de kan engasjere seg og jobbe sammen om å skape visjoner i ulike arenaer, enten det er frivillige organisasjoner, borettslagstyrer, politikk eller i idrettslag (Ruud, et al., 2016 s. 5).

Fokuset og satstingen på de unge i området merkes også av andre lokale på Ammerud, noe Betol som er lokal beboer – og medlem av arbeidsutvalget for byutvikling og miljø bydel Grorud – kan bekrefte. Hun nevner at grunnen til at det fokuseres på de unge er fordi en stor prosentandel av de som bor i bydelen er unge. Habib, som er leder for kultur og aktivitetsheten og som har drevet UngMed på Ammerud nevner at ungdommen kjenner områdene sine bedre enn voksne, de har et annerledes perspektiv og det er viktig at det blir tatt hensyn til. Han nevner også at fokuset på ungdommen kommer av at det er de som skal vokse opp på området, og ønsker at de skal fortsette å bo her når de vokser opp. I kapittel 3. *Medvirkning* refereres det til Plan- og bygningsloven § 5-1, hvor det står at «*Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge*». I henhold til det som står i loven kan dermed fokuset på barn og unge i områdeløftet på Ammerud forsvares.

Når ungdommen er med på å medvirke i tidligere faser bidrar det til å øke eierforhold og stoltheten de har til stedet. I kapittel 2.2 *områdestigma rundt drabantbyer* blir det tatt opp hvordan stedsbildene av drabantbyer kan bidrar til å gi området et negativt omdømme. Eksempler fra Danmark viser hvordan det har blitt håndtert ved å sette i gang en helhetsorientert byfornyelse, også kjent som «kvarterløft» hvor borgerdeltakelse har stått sentralt. Flere av lokalbefolkningen har først gitt utrykk for at de ikke forstår seg på myndighetenes oppfattelse av problemene de står overfor, men etter nyere forsøk på å involvere lokalbefolkningen – ved hjelp av IKT i medvirkningsprosessene – har lokalbefolkningen gitt utrykk for at disse prosessene har hatt en betydning for deres opplevelse av tilhørighet i tillegg til det sosiale miljøet (Ruud, et al. 2006, s. 27).

I likhet med kvarterløftet i Danmark, har områdeløftet på Ammerud bidratt til å motbevise de negative stedsbildene som Ammerud har stått overfor. Med bakgrunn i at Ammerud lenge har vært kjent som en drabantby har området hatt et negativt omdømme basert på områdestigma, som nevnt i kapittel 2.2 *Områdestigma rundt drabantbyer*. Stedsbildene av området – som tar for seg oppfatninger og forestillinger – tilsier dette. Likevel er det viktig å bemerke seg at stedsbilder kan deles inn i ulike varianter. En av disse variantene er ekstern og baserer seg på hvordan media og folk fra utsiden oppfatter stedet. Siden disse eksterne bildene baserer seg på tilfeldige inntrykk, vil de være uoppriktige (Vestby & Johannessen, 2010, s. 103), noe vi ser er tilfellet på Ammerud. Basert på spørreundersøkelsen som ble sendt ut til Apalløkka ungdomsskole og lokalbefolkningen, har respondentene gitt utrykk for at de trives i området,

som da viser at det eksterne stedsbildet faktisk er uoppriktig (Ruud, Brattbakk, & Andersen, 2016, s. 25).

En årsak til dette kan blant annet være på medvirkningsprosessene – og resultatene av disse – som har blitt iverksatt under områdeløftet. UngMed er en av disse prosessene, og har bidratt til å styrke tilhørigheten, stoltheten og eierforholdet ungdommen har til området, i følge informanten, Habib. I følge sosiokulturell stedsteori er steder ikke bare dannet av fysiske og materielle settinger, men det er også et resultat av regelmessige sosiale og kulturelle konstruksjonsprosesser. Disse inneholder da flere ulike praksiser og former for aktivitet. Forestillingene som dannes oppfattes dermed som sosiale konstruksjoner basert på erfaringer og opplevelser, som også utfylles av hvordan noen snakker eller skriver om stedet (Henriksen, 2019, s. 110). Som nevnt, så har de lokale beboerne egne erfaringer og opplevelser av stedet, som er det motsatte av hvordan stedet blir omtalt og skrevet om i mediene. Innenfor denne teorien er det også fokus på hvordan meninger og materialitet formes og hvordan det igjen påvirker stedsbruken. Hvordan mennesker bruker et sted på, er med å forme det, noe som da underbygger årsaken til hvorfor det er et så stort fokus på de unge i medvirkningsprosessene i områdeløftet. Det er ungdommene som vil bruke området mest, med tanke på at det er en stor prosentandel unge i området. Når de da har muligheten til å være med på å bestemme hvordan området skal utvikles, leder det til flere og mer tilrettelagte måter for dem å bruke det. Som et resultat av dette vil stoltheten og eierskapet til stedet øke blant ungdommen, som igjen kan være med på å forme forestillingene som dannes av eksterne grupper.

6.2.1 Resultater av UngMed

Etter samtale med Habib, som er leder for kultur og aktivitetsheten i bydel Grorud og som driver UngMed, har han forklart at det hele startet opp i 2010 som et resultat av at det blant annet hadde vært en del uro blant ungdomsmiljøene i årene før. De trengte likevel flere ressurser for å kunne bli ansett som mer legitimt, og slo seg dermed sammen med prosjektet kjent som Groruddalssatsingen, som områdeløftet Ammerud er en del av. UngMed handlet om mer enn å kun få ungdommen til å medvirke, men det handlet også om å mobilisere klubbbrådene, etablere klassekonferanser, fritidskonferanser og lignende. Som en del av prosjektet ble det arrangert møter i både klasserom og fritidsklubber hvor det var mulig å legge frem saker, drøfte ulike ideer og holde avstemninger. Fra hver klasse ble det da valgt ut noen saker, som igjen ble tatt opp i en felles skolekonferanse. I denne skolekonferansen blir det valgt ut et par saker, disse blir diskutert og til slutt lander de på fem saker som blir valgt ut

og presentert for de lokale politikere i byen. Dette har blitt utført i 12 år, hvor det først var hvert år, men senere ble det fastslått at det skulle skje annethvert år. Med tanke på hvor lenge dette har vart, viser det hvor stort engasjementet er blant ungdommen i området. På bakgrunn av arbeidet til UngMed har politikerne og administrasjonen i bydel Grorud prioritert de sakene som fremmes av dem. Han forklarer videre at denne ungdomskonferansen har vokst seg til å bli ganske stor, ettersom at den har blitt lagt merke til av kongen, ordførere og byrådsledere som setter pris på engasjementet til ungdommen. Han presiserer også at arbeidet etter er like viktig, hvor alt må bearbeides og sendes til politisk behandling, for så å bli gjennomført.

6.2.1.1 Legitimitet

En av grunnene til at UngMed har vært vellykket i så mange år, hvor ungdommen har vist engasjement i å medvirke i saker som de brenner for, er grunnet endringen som faktisk skjer. Et av hovedsakene som ble fremmet fra ungdommen, og som enda er pågående i Oslo er prosjektet «jobb for ungdom». Dette var en av sakene som ble fremmet av ungdommen i 2011, fordi de opplevde at det ikke var noen jobber for dem, utenom avisbud. Med kommunal støtte, ble det tilbudt jobb til 50-60 ungdommer i bydelen. Vanligvis ser man ikke effekter av medvirkningsprosesser så fort. Det er som regel en lang prosess som kan ta flere år før man ser resultatet av det. Men i dette tilfellet, med «jobb for ungdom» ser man at det ikke er slik. Det tok kun noen måneder, og nå har det blitt et svært populært konsept i hele Oslo. Oslo kommune bestemte seg også for å satse videre på dette, hvor det ble investert 180 millioner kr, fordelt på tre år for prosjektet «jobb for ungdom». Det har dermed blitt en stor satsting, som Habib og ungdommene er stolte over. På bakgrunn av suksessen til «jobb for ungdom» har det bidratt til å øke legitimiteten til UngMed som medvirkningsarena, men det blir også presisert at ressurser er nødvendig for å drive legitim og reell medvirkning.

Bakgrunn for sak

Ungdom diskrimineres fra arbeidsmarkedet. Arbeidsgivere diskriminerer også mellom ungdom med ulik etnisk bakgrunn. Ungdom trenger erfaring, å øve seg på å ha ansvar og forbedre sine ferdigheter. Ungdom vil ha noe fornuftig å gjøre med fritiden sin, og bruke fritiden sin til å tjene egne penger, det hindrer kriminalitet og stjeling. Mange ungdommer stjeler fra hverandre/egne venner hvis de ikke har penger.

Kurs (foto, video gir deg kompetanse i konkrete fag, mens gatemegling og lederkurs gir bredere kompetanse generelt) gjør at du lærer å ta initiativ, og kursdeltakere kan bli kursholdere som igjen fører til at ungdom blir frivillige og dermed både øker sin kompetanse og får mer å skrive på CVen. Røde Kors og rådgivere hjelper til med å skrive CV og søknad. Flere kurs for ungdom (og bedre informasjon om de kursene som allerede finnes). Skolen må tilrettelegge for at elev- ene kan delta på kurs. Frivillige organisasjoner skal komme på skolene og holde kurs. Elevene må selv bestemme hvilke kurs de vil ha inn i skolen, og elevrådene på skolene skal ta avgjørelsen om hvilke kurs skolen skal arrangere. Kurs skal være frivillig.

Mer info om jobbmulighetene. Jobbsøkerkurs for ungdom. Ungdom må selv ta initiativ; vær oppsøkende, ikke late. Aktivt arbeid i bydelen for å bryte ned fordommer mot ungdom.

Forslag til vedtak

- BU støtter at Ungdomsrådet foreslår for områdeløft Ammerud, områdeløft Romsås og Aktivitetssenheten å få i gang et prosjekt for å hjelpe ungdom ut i arbeid.

Vedlegg 1: Sakliste fra Ungmed, *hentet fra aktivgrorud.no*

<https://www.aktivgrorud.no/wp-content/uploads/2018/03/UngMed-alle-saker-2011-2017.pdf>

Andre resultater som UngMed har stått bak i områdeløftet på Ammerud er flere møteplasser. Dette har vært en av sakene som ungdommen har fremmet, som ledet til at det ble utviklet flere møteplasser. I tillegg har aktivitetshuset på Ammerud, som er kjent som det største møtestedet i området, blitt oppgradert. I følge Mari så er mye av utviklingen som har skjedd i bydelen grunnet områdeløftet, hvor det har vært et særlig fokus på fysisk oppgradering og det å involvere barn og unge, noe man ser tydelig gjennom arbeidet til UngMed. Hun nevner at før områdeløftet startet var det store skillelinjer på Ammerud, hvor mange mente at det ikke var noen steder å møtes på tvers. Det har da vært et behov for en møteplass på Ammerud, og

dermed har de satset på å oppgradere aktivitetshuset, med formål om at det skulle møte behovet for en møteplass.

En annen sak som stod ungdommen på Ammerud nært, var at de ønsket et treningssenter for ungdom under 16. Det ble ikke utviklet et eget treningssenter for ungdommen, men heller en utendørs gym med ulike treningsapparater som er tilgjengelig for alle og som er gratis, kjent som Ammerudgymmen. Dette ble da utviklet i regi av ungdommens ønske om treningssenter tilgjengelig for dem.

2012-03 Treningssenter for ungdom under 16 år

Bakgrunn for sak

Treningstilbudet for ungdom under 16 år er for dårlig. Det er også lite veiledning og få muligheter for gruppetrening for aldersgruppen 13-16 år. Ungdomskonferansen ber bydelen opprette et offentlig drevet treningssenter bare for ungdom, med tilbud og utstyr tilpasset ungdom, svømmebasseng, helserådgivning, treningsveiledning. Tilbudet kan del nansieres av medlemskontingent som er konkurransedyktig i forhold til private tilbud.

Forslag til vedtak

BU støtter at Ungdomsrådet sender sak om treningstilbud for ungdom under 16 år til idrettens samarbeidsutvalg i Grorud. BU ber ISU vurdere muligheten for et mer variert idrettstilbud. BU støtter også at Ungdomsrådet ber prosjektleder for UNGMED-prosjektet om å kontakte de tre treningssentrene i bydelen for å undersøke muligheten for at treningssentrene kan ha treningstilbud for ungdom under 16 år.

Vedlegg 2: Saksliste fra Ungmed, hentet fra *aktiv aktivgrorud.no*

<https://www.aktivgrorud.no/wp-content/uploads/2018/03/UngMed-alle-saker-2011-2017.pdf>

Her ser vi da hvordan ulike saker som ungdommene har fremmet ved hjelp av UngMed, faktisk har blitt utviklet til noe, og de som lokale innbyggere har dermed fått deres behov møtt. Dette kan knyttes sammen med teorien om kommunikativ planlegging, hvor deltakelse spiller en sentral rolle. Det skyldes fordi deltakelse kan bli brukt som et verktøy for å fremme effektivitet og legitimitet i plan- og utviklingsprosesser (Vasstrøm & Paaby, 2021, s. 3). Noe vi da ser har skjedd gjennom UngMed. Dette ser vi også gjennom Arnsteins medvirkningsstige, hvor hun presiserer at for å kunne gjennomføre medvirkning som mer enn

bare en formalitet, er man nødt til å ha en fordeling av makt. Uten denne omfordelingen av makten mellom de lokale – også kjent som de maktesløse «the have-nots» og makthaverne –, vil medvirkningsprosessen ikke være legitim, men medvirkningen vil heller oppleves som en frustrerende og tom prosess for de lokale (Arnstein, 1969, s. 216). Denne legitimiteten og effektiviteten har også vært med på å forankre flere planer og beslutninger innad i områdeløftet på Ammerud.

6.3 Makten hos de lokale

Ved bruk av medvirkning som metode for utvikling i områdeløftet har det blitt tydeliggjort av både Mari, Betol og Habib at bidrag og utvikling skal komme nedenfra og opp, det vil si at det er de lokales stemmer og deres behov som skal danne grunnlaget for hvordan området skal utvikles. Mari, som er tidligere prosjektleder i områdeløftet, forteller at det ble bestemt tidlig i prosessen at det skulle være fokus på de lokale og deres behov, fordi bydelen kjenner lokalmiljøet bedre. Det er et ønske om å bruke lokalkunnskap, i tillegg til at det er viktig å få bekreftet at hva man tror er behovet, faktisk er behovet.

Hva er faktisk utfordringer slik som de oppleves av de som bor i et område? Det skal ikke styres ovenfra, men at det er byen som styrer områdeløft. Det er ganske viktig. – Mari

For å få til en endring er det viktig at de som bor her fremmer det, og at det er deres ønsker som blir hørt for de vet best. – Habib

(Grorudparken) er helt grått. Det har endt opp med at det sitter folk som er fulle og ruser seg der hele tiden. Det gjør det ikke koselig for barnefamilier å gå igjennom eller befinne seg der. Har man fått med seg stemmene til befolkningen egentlig? – Betol

Her ser vi da at informantene presiserer at det er viktig å få fram stemmene til lokalbefolkningen, og at utviklingen må komme nedenfra og opp. Altså det er de lokale som skal ha noe å si for utviklingen i form av at område utvikles etter deres behov og ønsker. De lokale skal sitte med makten, ikke makthaverne, som typisk da er utviklere, politikere og lignende. Dette kan forklares ved hjelp av begrepet «empowerment» også kjent som myndiggjøring på norsk.

Arnstein, som en av de første til å introdusere medvirkning innenfor planleggingsfeltet ved bruk av *A ladder of participation* stiller spørsmålet om hva borgermedvirkning egentlig er. Det finnes grupper i samfunnet som blir ekskludert fra disse medvirkningsprosessene, og som blir behandlet urettferdig, som presentert tidligere. Disse kaller hun for «the have nots», også kjent som de maktesløse. Som svar til spørsmålet sier Arnstein at borgermedvirkning er et kategorisk begrep for borgermakt. Ved å omfordele makten i samfunnet vil de maktesløse bli mer inkludert i både økonomiske og politiske prosesser, som de egentlig vil vært ekskludert fra (Arnstein, 1969, s. 216). Dette er også tilfelle ved medvirkningsprosesser, hvor hun da har introdusert medvirkningsstigen bestående av åtte trinn, som representerer graden av innbyggernes innflytelse i å bestemme sluttproduktet, fra ingen, til stor grad av fordelt beslutningsmyndighet. Denne stigen har som formål om å brukes som en guide til å forstå den komplekse prosessen av reell medvirkning og sette lys på at det finnes nivåer til borgermedvirkning (Arnstein, 1969, s. 217). Ved å sette fokus på de maktesløse og deres grad av involvering i medvirkningsprosesser bidrar det til å sette lys på det faktum at de må tas hensyn til og dermed blir de også myndiggjort, eller «empowered». Noe som informantene mener er helt avgjørende for lokalbefolkningen på Ammerud. Behovene – og utviklingen som skjer som følger av dem – leder til at de blir myndiggjort, basert på ulike medvirkningsprosesser.

Denne teorien kan aktualiseres ved å anse lokalbefolkningen på Ammerud som de maktesløse. Ved hjelp av ulike medvirkningsprosesser som har vært satt i gang i regi av områdeløftet har makten blitt fordelt, men det er likevel nivåer til hvor mye makt lokalbefolkningen har. Dette ser vi eksempelvis gjennom undersøkelsene som ble holdt i forkant av områdeløftet, som det står om i kapittel 6.1 *Ulike former for beboerinvolvering*. Ved en slik form for medvirkning har lokalbefolkningen mindre makt enn for eksempel lokalbefolkningen som har vært med i UngMed – hvor de har fått gjennomslag på flere saker som de direkte har jobbet med. Sånn sett vil graden av myndiggjøring variere, slik som Arnstein forklarer det.

«Spinning the wheel» – modellen av Scott Davidson er en bearbeidelse av Arnsteins medvirkningsstige. Han legger vekt på at de ulike formene for medvirkning ikke trenger å fordeles i et hierarkisk system, som Arnstein har gjort. Han hevder også at det ikke alltid er nødvendig å delegere all beslutningsmakten til de lokale for å nå de samfunnsmessige målene. Medvirkningshjulet brukes derfor til å sidestille ulike former for medvirkning i større grad, i

tillegg til at det legges opp for å reflektere over hva som er best egnet for å nå de ulike målene i hvert tilfelle (Lund 2014, ss 59-61). Han påpeker også viktigheten av at den offentlige involveringen skal være effektiv, ved å da etablere nye og innovative tilnærminger som bygger på og tar lærdom fra tidligere erfaringer. Han mener dette vil bidra til å gjøre det mulig å involvere lokalbefolkningen fullstendig, noe modellen har som formål å gjøre. «The wheel of participation» brukes som et verktøy som oppfordrer det å bruke riktige deltakelsesteknikker for å kunne oppnå det felles målet, enten da ved hjelp av maktfordeling eller andre metoder. Hjulet fremhever responsive tilnærminger som dialog og partnerskap i tillegg til nye teknikker og metoder for medvirkning som verksteder, fokusgrupper og det å involvere skoler i nærmiljøet (Davidson, 1998, s. 14). Dette ser vi da klart og tydelig gjennom arbeidet til UngMed og hvordan de tar i bruk fokusgrupper og holder verksteder i klasserom på ulike skoler, før sakene stemmes på og tas videre til en skolekonferanse. Det er en ganske så ny og innovativ tilnærming, sammenlignet med spørreundersøkelsen som ble brukt som en form for medvirkning i forkant av områdeløftet. Ved hjelp av slike nye og innovative tilnærminger blir lokalbefolkningen involvert og makten ligger da hos dem i arbeidet om å nå det felles målet.

7 Del 2 – utfordringer ved involvering av minoriteter

7.1 Mangfoldig område

Som vist i del 1 ser vi hvordan Områdeløft Ammerud har brukt medvirkning som metode. Likevel har det vært noen utfordringer ved å involvere flere grupper av samfunnet i disse medvirkningsprosessene. Det har blitt tatt i bruk ulike tiltak for å involvere flere grupper, men tidligere erfaringer fra nullpunktsanalysen på Ammerud i 2013 har vist til at de fikk en svært lav svarprosent i første omgang, særlig da blant befolkningen med minoritetsbakgrunn og de eldre. Tiltakene gikk blant annet ut på å legge igjen lapper i postkassene som informerte om undersøkelsene, med mulighet om å oversette det til flere forskjellige språk. Det var likevel få respondenter. I et forsøk om å få opp svarprosenten ble lokal ungdom engasjert ved å gå rundt i borettslagene med nettbrett, og førte inn svarene fra de beboerne som ble oppsøkt. Dette tiltaket resulterte i at de fikk flere svar (Ruud, et al., 2016 s. 13). Ikke bare ble det rekruttert lokale ungdommer i håp om å øke svarprosenten, men også «utenforstående» vitenskapelige assistenter ble tatt i bruk ved at de aktivt gikk ut i morgenrushet på T-banestasjonen på Ammerud og Grorud, oppsøkte folk hjemme og gikk rundt i nærmiljøet og ga dem informasjonsskriv om undersøkelsen. Akers Avis Groruddalen er kjent som lokalavis, og de

hadde et oppslag om arbeidet til områdeløftet, i tillegg til at undersøkelsen ble sendt videre til bydelens hjemmesider på Facebook (Ruud, et al., 2016 s. 14). Alle disse tiltakene kan ha bidratt til å spre ordet om undersøkelsen, som igjen har ledet til at svarprosenten økte. Likevel ble de som jobbet med områdeløftet oppmerksomme på at personer med innvandrerbakgrunn og eldre var underrepresenterte (Ruud, et al., 2016 s. 15), noe mine informanter også har gitt uttrykk for.

Ammerud er en delbydel i bydel Grorud hvor 47,5% av beboerne enten er innvandrere selv eller er norskfødte med innvandrerforeldre. Bakgrunnen til innvandrerbefolkningen på Ammerud består av mange forskjellige land, men de landene som er sterkest representert er Pakistan (8,3 %), Sri Lanka (5,3 %) Somalia (3,3 %), Polen (2,3 %) og Etiopia/Eritrea (2,3 %), mens andelen fra de nordiske landene samlet utgjør kun 1,4 prosent (Ruud, et al., 2016 s. 16). På bakgrunn av at det er en høy prosentandel beboere med minoritetsbakgrunn er det derfor viktig å få deres stemmer fram i de ulike medvirkningsprosessene.

7.2 Effektiv mobilisering av de underrepresenterte

Selv om det er en stor prosentandel med minoritetsbakgrunn i området, er det denne gruppen som er minst representert i medvirkningsprosessene for områdeløftet på Ammerud, selv etter at det blitt gjort ulike tiltak for å prøve å inkludere dem. Dette antyder da at det er en utfordring å mobilisere denne delen av befolkningen på en effektiv måte. Basert på intervjuene jeg har hatt med mine informanter er årsaken til dette basert på ulike grunner, blant annet at de ikke er klare over rettighetene de har.

Etter å ha intervjuet fire stykker med minoritetsbakgrunn som er lokale på Ammerud, har tre av fire informanter sagt at de ikke har vært klar over at de selv kan være med på å medvirke utfallet av områdeløftet. I kapittel 3.2 *Hvordan medvirke?* Blir det forklart at en av måtene kommunen hører fra innbyggerne på er ved å aktivt gå ut og hente kunnskap og synspunkter fra både interessegrupper og befolkningen ved hjelp av ulike medvirkningstiltak som møter, arbeidsgrupper, verksted, bidrag til stedsanalyser og lignende. Ved hjelp av slike tiltak har områdeløftet på Ammerud hentet inn grunnlaget for å sette i gang endringene i området. Likevel viser det til at majoriteten av mine lokale informanter ikke har vært klar over dette. En av informantene nevnte:

Jeg husker for noen år siden... så gikk de mye rundt og ringte på døra for at vi skal svare på undersøkelse. Mange av naboene mine hadde opplevd dette, men de trodde det var reklame så

de svarte ikke. Jeg husker å svare på undersøkelsen og møte dem ute, men jeg var ikke sikker hva det var for (informant 3)

Denne informanten nevner da at de selv har blitt oppsøkt av arbeiderne for områdeløftet, både på døra og møtt på dem ute, men de har da ikke helt forstått formålet med disse undersøkelsene og oppsøkingen. I tillegg til at informanten nevnte at deres naboer har trodd at de som ringer på døra er «reklame» personer.

En av de fire lokale informantene nevnte at de var klare over medvirkningsprosessene i regi av områdeløftet, og at de hadde deltatt ved å svare på undersøkelser og vært med på ulike møter i startfasen og prøvd å få naboer og bekjente i område til å delta også. Informanten har vært aktiv i borettslagets styre og har vært lidenskapelig for utviklingen på Ammerud, ettersom personen har bodd i området i 20+ år. Dette er en såkalt «ildsjel». Informanten nevnte også at en av grunnene til hvorfor det er mangel på minoriteter i disse medvirkningsprosessene har ikke kun med språk å gjøre, men også fordi de ikke ser resultatet av det.

Det har vært mange forsøk på å utvikle området for eksempel vi som sitter i styret for borettslaget har prøvd å få til ulike resultater som å utvikle små hager eller blomsterbed utenfor inngangspartiene. Av ulike grunner har det ikke blitt fullført, og da føler de som bor her at deres engasjement er for gitt, fordi de ikke har sett resultater. Det har noen av mine naboer og de som bor her sagt når jeg har spurt dem om å delta (informant 2)

Medlem av arbeidsutvalg for byutvikling og miljø bydel Grorud, Betol, har også gitt uttrykk for det samme, hvor hun mener det er en utfordring å nå ut til de med minoritetsbakgrunn. Ikke kun fordi det er mangel på resultater, men hun påpeker også at det kan skyldes språkbarriere, tid og mangel på representasjon. Selv har hun opplevd at det er «ildsjelene» som dukker opp når arbeidsutvalget arrangerer «åpen halvtime» som gir befolkningen en mulighet til å fremme bekymringer og utfordringer. Ildsjelene dukker opp fordi det er noe de er lidenskapelig over.

Du må tenke at mange med minoritetsbefolkningen ... språket er ikke det samme. Hvor mye forstår de av invitasjonen, hvor mye klarer de å uttrykke seg? I tillegg til at de ikke har tid når de har småbarn (...) så det er ikke så mye tilrettelagt for at de kan komme. Men de som er engasjerte kommer jo selvfølgelig (Betol)

Hennes forslag for å løse dette er eksempelvis å holde infomøter på søndager, hvor majoriteten av befolkningen har fri fra jobb. For å løse språkproblemet kan det bli tatt i bruk en tolk. Et annet, kreativt forslag fra Mari er å arrangere en type «foodcourt» hvor det blir servert mat fra forskjellige land. Da kan deltakerne ta med mat fra deres hjemland samtidig som de diskuterer ulike saker. Dette har vært noe som har blitt testet ut på Romsås rett før pandemien, og som så ut til å fungere bra, men så inntraff pandemien og det ble satt på pause. Mat er noe som mange med minoritetsbakgrunn kan samle seg over, og som har stor betydning for de fleste kulturer. Sånn sett kan man prøve å tilrettelegge for folk med forskjellig bakgrunn.

Ikke bare er det en utfordring å mobilisere minoriteter med minoritetsbakgrunn, men også minoriteter i form av den eldre befolkningen i området. Den eldre befolkningen har gitt uttrykk for at de ikke føler seg til rette etter områdeløftet på Ammerud. I sin helhet har både groruddalssatsingen og områdeløftet hatt mest fokus på barn og unge. Dette ser man basert på tiltakene og strategiene som har blitt tatt i bruk. Det den eldre befolkningen føler på er dermed ikke uventet. De skulle ønske de ble bedre ivaretatt i tillegg til at de følte seg oversett i områdeløftet, som ledet til at isolasjon og ensomhet blant denne befolkningsgruppen har økt (Ruud, et al., 2016 s. 8).

7.3 Mangel på arena

En årsak til hvorfor både de med minoritetsbakgrunn og den eldre generasjonen ikke har blitt mobilisert, eller hvorfor det har vært en utfordring å tilrettelegge medvirkningsprosessene for dem er grunnet mangel på arena. Det er ingen eksisterende møteplass for befolkningen på Ammerud, hvor de kan møtes på tvers av aldre, bakgrunn, og lignende. I følge Mari er det mange som mente at det ikke var noen arena, og at Ammerud manglet et møtested. Det er blant annet derfor det har vært mye satsting på Ammerud aktivitetshus, i håp om at det potensielt kan bli den nye møteplassen. Ved hjelp av en slik arena vil det være enklere å drive ulike typer beboerinvolvering, som ikke er avgrenset til en spesifikk gruppe i området, men som tilhører alle.

Majoriteten av de lokale informantene mente også at det ikke var noe arena for dem til å møtes. Det var ikke et direkte spørsmål i intervjuguiden om de hadde et møtested, eller en

arena i området, men med bakgrunn i det som står i kapittel 5.1 *Semi-strukturerte intervjuer* ble det stilt som et oppfølgingsspørsmål til et av intervjusspørsmålene lyder som følger:

*Visste du at du har rett til å komme med innspill for hvordan utviklingen i området skal se ut?
Hvis ja, hvordan ble du informert om dette? Hvis nei, hvordan skulle du ønske du ble informert om dette?*

Som svar på dette spørsmålet svarte en av informantene:

Nei hvordan skal jeg vite? Jeg har sett det har vært mye endring her, rundt klubben (aktivitetshuset) og ved tunnelene. Kanskje noen har informert om det, men da har ikke jeg fått vite det. Jeg har bodd her siden 80-tallet. Her er uansett mye bedre enn hvor jeg kommer fra, med krig og fattigdom (Informant 1)

Denne uvitenheten om beboernes rett til å medvirke er det ikke kun informant 1 som føler på, men det har majoriteten av mine lokale informanter gitt uttrykk for. I kapittel 3.2 *Hvordan medvirke?* står det at man kan medvirke innenfor kommuneplanens samfunnsdel ved at planarbeidet blir publisert på nettet og avisen når det formelt har startet opp og da har innbyggere muligheten til å komme med innspill på kommunens hjemmesider. Basert på det informantene sier viser det at for den alminnelige personen er det utfordrende for dem å medvirke i kommunens hjemmesider, særlig når det ikke er noe de blir informert om. Det kan da oppleves som at det som står i kommunens hjemmesider om tidlig medvirkning kan bli oppfattet som en formalitet. Dette er noe Arnstein har et sterkt syn på. I følge henne er forskjellen mellom å faktisk ha den reelle makten som trengs for å forme utfallet av en prosess – og det å gjennomføre medvirkning som en formalitet – kritisk. Det gir i følge Arnstein makthaverne muligheten til å si at alle parter har blitt tatt stiling til, men reelt sett er det kun noen av de få partene som har blitt det (Arnstein, 1969, s. 216).

Ikke bare er informantene uvitne om det faktum at man kan medvirke i kommunens hjemmesider, men de er heller ikke klare over om det eksisterer en arena eller et møtested hvor dette kan skje. For å kunne få en tydeligere forståelse av beboerens oppfatning på møtested i området ble følgende oppfølgingsspørsmål stilt: *Hvis det var noe du ville endret på i området, eller noe du vil si i fra om, hvor ville du dratt for å gjøre dette?*

Informanten svarte da med å si:

Jeg vet ikke. Jeg tror ikke vi har et sted for det her på Ammerud (informant 1)

Gjennom intervjuet med informant 1 ser vi da at informanten er usikker på om det eksisterer en arena som fungerer som en møteplass i området. Om det skulle være det indikerer denne usikkerheten på at det ikke har blitt informert om godt nok, som da også kan vise til at tilretteleggingen ikke har vært så optimal heller. I et flerkulturelt og mangfoldig område som Ammerud, er en slik arena nødt til å være noe alle vet om og som også er tilgjengelig for alle.

Etter intervju med eierne Elisabeth og Yvonne av Elisabeth Cafe som er en cafe på Ammerudlunden sykehjem, har de også informert om at de eldre føler seg glemt i områdeløftet, og at de startet denne cafeen som en respons på dette. De ønsker at deres cafe skal være en sosial møteplass for de eldre i tillegg til beboere i nærområdet. De ønsker mer involvering av eldre og minoriteter, særlig med tanke på at så mye innad i områdeløftet har vært rettet mot barn og unge. For dem er det også viktig at cafeen kan være et møtested hvor folk fra forskjellige kulturer kan møtes. Denne cafeen startet opp etter at «Cafe19» som var på Ammerudhjemmet ble lagt ned, som følger av at hele sykehjemmet ble lagt ned. Cafe19 var den eneste møteplassen som de eldre hadde dedikert til dem, men når denne ble lagt ned var det ikke lenger noe sted for de eldre å møtes. Oppstart av Elisabeth Cafe er dermed relativt ny, og det er ikke så mange som er klare over at den eksisterer. Elisabeth og Yvonne har likevel et håp om at det skal vokse seg stort nok til at alle lokalbeboere på Ammerud, uavhengig av alder eller bakgrunn, kan bruke cafeen som en møteplass.

En av informantene har også jobbet på Ammerudhjemmet og sier at cafe 19 var ikke kun for de eldre som bodde på boligen, men også for lokalbefolkningen i nærområdet

Hovedgruppen av de som tok i bruk cafeen var pensjonister og eldre. Noen funksjonshemmede også. Men det var åpent og tilgjengelig for alle. På tirsdagskvelder ble det arrangert kvelder med underholdning i form av dans, sang, musikk og lignende. Barn kom og kjøpte is. Det var bra. (Informant 2)

Det viser seg da at det finnes arenaer og møtesteder som er rettet mot barn og unge, eksempelvis Ammerud aktivitetshus. Det finnes også arenaer og møtesteder for de eldre i form av cafe19 og Elisabeths cafe. Likevel er det ikke et sted på Ammerud som er tilrettelagt for alle de ulike gruppene, uavhengig av alder og bakgrunn. Dette er noe både

lokalbefolkningen og arbeidere i områdeløftet mener Ammerud trenger som kan hjelpe til med å forbedre medvirkningsprosessene slik at de blir mer representative.

For å kunne tilrettelegge for inkludering av de som er minst representert i medvirkningsprosessene er man nødt til å danne arenaer som er kreative, annerledes og inkluderende. Medvirkningshjulet til Davidson setter lys på dette. Hovedfokuset bak denne teorien er å få til en offentlig involvering som er effektiv. Han presiserer viktigheten av å etablere innovativ og nye tilnærminger som bygger på de som allerede eksisterer for å kunne involvere lokalbefolkningen fullstendig (Davidson, 1998, s. 14). Blant den unge befolkningen på Ammerud har dette vært vellykket ved hjelp av prosjektet UngMed, men for de voksne i området kreves det nye innovative tilnærminger for å kunne mobilisere dem slik at medvirkningsprosessene – og utfallet av disse – er mer representativt. Hjulet kan brukes som et hjelpende verktøy for å minimere problemene fra fortiden hvor tidligere forventinger fra deltakelser ikke har blitt oppfylt grunnet upassende teknikker og uklare mål (Davidson, 1998, s. 14). Ved å utvikle en arena eller møteplass som er tilpasset for ulike grupper i samfunnet på en kreativ og innovativ måte kan det bidra til å øke representativiteten i fremtidige medvirkningsprosesser.

7.4 Mangel på representasjon

I kapittel 3.1 *Hvorfor medvirkning?* Forklares det hvordan Oslo kommune ønsker å være en foregangskommune for medvirkning, hvor bydelene i kommunen har fått ansvar om å bli bedre på oppfølging og informering om plansaker. I tillegg er det et fokus for kommunen å tilrettelegge for at alle skal lik tilgang til informasjon og lik mulighet til å ivareta deres interesser eller bidra med egne meninger. Det presiseres også i kommunedelplanen at medvirkningsprosesser skal tilrettelegges for alle grupper, inkludert grupper som har behov for særskilt tilrettelegging (Oslo kommune, 2018, s. 72). Selv om tilrettelegging har vært et fokusområde for kommunen, viser resultatene av medvirkningsprosessene i områdeløftet på Ammerud at dette er noe som må jobbes mer med. En av årsakene til hvorfor tilretteleggingen av minoriteter ikke har vært vellykket, er grunnet mangel på representasjon i disse prosessene. Særlig når det skal foretas endringer ved hjelp av medvirkningsprosesser i et flerkulturelt mangfoldig område som Ammerud, er det viktig at de som driver denne endringen enten er fra området, eller et lignende område, i følge en av informantene.

Jeg diskuterte med andre som er flerkulturelle som jobber der. Vi ser jo at de som lager disse prosjektene, de som fremmer det... mange av dem er jo etnisk norske. Og ikke fra området engang. De er liksom fra helt utenom. Og det er fin det assa, men det hadde vært fint å ha noen i områdesatstinga som er fra området. Sånn fra Ammerud, Grorud, Romsås et eller annet. Hvert fall de belastede områdene da (...) Det blir veldig mye fine ting, men er det egentlig praktisk for de som bor her? Det må man tenke litt på (Betol)

Synspunktet om mangel på representasjon er det også en av de lokale informantene har gitt uttrykk for. Informant 4 har sagt at han ikke har vært særlig involvert i det som skjer i området av ulike grunner. Han konstaterer først med å si at de lokales meninger ikke vil bli tatt hensyn til uansett:

(...) Det er en god tanke å prøve å involvere de som bor her i hva som skjer. Men la oss være ærlige, det er umulig å gjøre hver enkelt person fornøyd (informant 4).

Deretter utdyper han ved å si at om man vil se endringer som tilfredsstillende de som bor i området, er det nødt til å være «en av oss» som er med på å ta beslutningene:

Alle endringene som har skjedd kommer fra toppen, det er de som bestemmer. Vi som er herifra (Ammerud) kjenner området på en helt annerledes måte. Da må noen av oss sitte på toppen sammen med de som bestemmer hvis stedet skal endres som vi vil (informant 4).

To lokale beboere fra området er dermed tydelige på at representasjon i områdeløftet er en viktig faktor for at endringene skal representere og reflektere hva behovene og ønskene til de som bor i området er. Representasjonen kan også bidra til å involvere flere av de underrepresenterte gruppene, når de ser at det er folk som kan relatere til deres identitet som fremmer medvirkningsprosessene.

Elisabeth og Yvonne som driver Elisabeths cafe ser behovet for tilrettelegging av de eldre og deres behov, særlig etter nedleggelsen av «cafe 19» som var det eneste møtestedet for de eldre. Ved bedre representasjon blant de som satt i gruppen for områdeløftet, kunne denne mangelen av møteplass for de eldre vært unngått. Da hadde heller ikke Elisabeth og Yvonne trengt å finansiere cafeen på egenhånd. Selv om ingen av dem er beboere på Ammerud, har Elisabeth jobbet i området i 15 år, og vet dermed hva behovet til de eldre er.

Mari er også enig i at det har vært en for liten representasjon blant de som driver områdeløftet, og ser på det som en ulempe

Også en annen ulempe er at det ikke har vært god nok representasjon i gruppa som jobbet i områdeløftet, kanskje litt i perioder men ikke fast (Mari).

Viktigheten av representasjon kan forklares i samsvar med sosiokulturell stedsteori. I følge teorien er det en sammenheng mellom utviklingen av egen identitetskonstruksjon, personlige prosjekter og stedstilhørighet. Når disse flettes sammen forsterkes tilhørigheten til det konkrete stedet (Henriksen, 2019, s. 113). For at individet skal kunne ha den optimale stedstilhørigheten og knytte det til sin identitet er det viktig at endringene som skjer også henger i tråd med forholdet personen har til stedet, som igjen er påvirket av hvem som er involvert i å utvikle stedet. Om de som driver utviklingen ikke har noen form for relasjon til området, kan det resultere i at tilhørigheten lokalbefolkningen har til stedet, svekkes. Dette skyldes det dynamiske forholdet individer har til et sted, noe som påvirker identitetsutviklingen.

Hvis vi ser på det i lys av empowerment (myndiggjøring) er representasjon også avgjørende. Fordi mangel på representasjon bidrar til å minimere myndiggjøringen til lokalbefolkningen i et så mangfoldig og flerkulturelt område som Ammerud. På Arnsteins medvirkningsstige vil det da være på de laveste nivåene, enten (3) *informing* eller (4) *consultation* som sørger for deltakelse og representasjon blant de underrepresenterte gruppene, ettersom de nivåene gir de maktesløse en stemme, men de er også begrenset i og med at de mangler den makten som trengs for å sikre at deres synspunkt blir hørt av makthaverne (Arnstein, 1969, s. 217). Det kan dermed argumenteres for at om det hadde vært tilstrekkelig med representasjon blant de gruppe som jobbet områdeløftet kunne myndiggjøringen til lokalbefolkningen blitt forsterket.

7.5 Tilfredsstilt lokalbefolkning

En tredje årsak til hvorfor det har vært utfordrende å mobilisere minoritetsbefolkningen skyldes fordi de stort sett er fornøyde og trives i området. Tre av mine fire lokale informanter hadde en veldig rolig og nesten uinteressert tilnærming til mine spørsmål om hvordan medvirkningsprosessene i området har blitt tilrettelagt for dem. Som nevnt i kapittel 7.3 *Mangel på arena* nevnte informant 1 at hun har bodd i området siden 80-tallet, og at det er så mye bedre her (Ammerud) enn hvor hun kommer fra, som har vært rammet av krig. Informant 3 og 4 har også gitt uttrykk for at de trives på Ammerud, hvor informant 4 også nevnte at

Hvis det hadde vært så dårlig at det ikke går an å bo her, hadde jeg flyttet vekk for lenge siden. Det er selvsagt forbedringspotensial, men det er bare småting for min del. (informant 4)

Dette med at lokalbefolkningen er fornøyde med området kan sees i sammenheng med det som står i kapittel 2.2 *Områdestigma rundt drabantbyer*. I det kapittelet kommer det frem at til tross for de negative stedsbildene som Ammerud har, trives lokalbefolkningen likevel. I intervjuet med Mari ble det også tydeliggjort at

Folket fra Ammerud opplevde at Ammerud hadde et ufortjent dårlig rykte. Det er ikke gøy verken for voksne eller for unge at området man selv bor og mener er ganske bra aldri får noe positiv oppmerksomhet og folk lurer «hvorfor bor du der?» (Mari)

Det er ikke nødvendigvis en dårlig ting at befolkningen er fornøyde med området, men siden dette er et områdeløft som faller inn under Groruddalssatsingen er det en grunn til at det skjer endringer. Områdene i Groruddalen stod overfor komplekse utfordringer, som både var strukturelle, fysiske og sosiale. Disse utfordringene truet kvaliteter for gode oppvekst og boområder som kommer frem i kapittel 2.3.3 *Hva er groruddalssatsingen?* Dermed er det nødvendig med aktuelle medvirkningsprosesser som er representative overfor befolkningssammensetningen.

Tilfredstillelsen av hvordan ting i området er kan sees i lys av «place dependence» fra sosiokulturell stedsteori. Hvordan individer forholder seg til et sted, baserer seg på hva slags behov de har. Det er menneskene som er stedsvelgere ved at de velger seg et sted blant mange forskjellige, og bestemmer seg for at det er det beste fordi det dekker deres behov best. Dette varierer selvsagt fra person til person, hvor noen har behov for nærhet til marka, og andre har behov for god beliggenhet i forhold til servicetilbud (Henriksen, 2019, ss. 111-112). Basert på spørreundersøkelsen sendt ut til lokalbefolkningen i regi av områdeløftet er trygghetsfølelse, nærhet til marka og gode kollektivtilbud noen av hovedgrunnene til hvorfor beboerne trives på Ammerud. Ammerud som sted tilfredsstiller dermed det funksjonelle og instrumentelle formålet, men dette er igjen noe som kan dekkes på flere andre steder, ikke bare på Ammerud. Det ekspressive og emosjonelle aspektet er noe som oppnås via følelsesmessige erfaringer, atmosfærer, sosiale opplevelser og inntrykk av stemninger. Slike affektive relasjoner bidrar til å oppnå den følelsen av å føle seg hjemme. I disse tilfellene kan ikke behovene dekkes andre

steder, fordi menneskene har en emosjonell tilknytning til det spesifikke stedet (Henriksen, 2019, s. 112). Dermed kan det forklares hvorfor befolkningen på Ammerud trives og hvorfor det er utfordrende å mobilisere dem i medvirkningsprosesser.

8 Konklusjon

I denne oppgaven har jeg presentert hvordan medvirkning har blitt utført i en planprosess på lokalt nivå, ved bruk av områdeløftet på Ammerud som case. Ved å forske på og analysere hvordan medvirkning har blitt brukt som metode i områdeløftet, har jeg også avdekket hvordan tilrettelegging av eldre og minoriteter i slike prosesser har vært utfordrende.

Siden problemstillingen er todelt, har jeg også valgt å dele analysen i to. Hvor jeg først presenterer resultatene av medvirkningsprosessene, og hvilke metoder som har blitt brukt for få til en utvikling i området i del 1. Mandatet til områdeløftet på Ammerud har vært å jobbe med fysisk og sosial utvikling. For å få til en utvikling rundt det fysiske og sosiale ble det utført kvalitative stedsanalyser og kvantitativ analyse av området både i forkant og i etterkant av områdeløftet for å få fram lokalbefolkningens erfaringer av området, gjennom samtaler og intervjuer. Områdeløftet hadde sin start i 2011, og var ferdig i 2016. I 2013 ble det også sendt ut kvantitativ spørreundersøkelse til elever ved den lokale ungdomsskolen, Apalløkka ungdomsskole, i tillegg til at den ble sendt ut til lokalbefolkningen. Disse undersøkelsene som ble sendt ut både i forkant, under og etter områdeløftet dannet grunnlaget for tiltakene som skulle settes i gang som del av områdeløftet (Ruud, et al., 2016 s. 9). Dette er en av måtene lokalbefolkningen har fått medvirket i områdeløftet, som kan sees i lys av teorien om kommunikativ planlegging hvor det legges vekt på at et stort utvalg av påvirkede grupper burde bli involvert i en dialogisk og deltakende prosess før utviklingen av et område (Madanipour, 2017, s. 93-94), noe vi ser er tilfellet på Ammerud.

En annen, mer kreativ måte hvor lokalbefolkningen har fått medvirke kommer tydelig fram gjennom arbeidet til UngMed. I plan- og bygningsloven § 5-1 står det at medvirkningsprosesser skal tilrettelegges for ulike grupper, særlig da barn og unge. Dette er noe som har blitt prioritert i områdeløftet på Ammerud. Mye av den fysiske og sosiale utviklingen i området har skjedd i regi av arbeidet til UngMed. Utviklingen av Ammerudgymmen fungerer som et eksempel på den fysiske utviklingen, og oppgradering av Ammerudklubben er et eksempel på den sosiale utviklingen, som det står om i kapittel 6.2.1.1

Legitimitet. For å få til en så klar og tydelig utvikling på så kort tid ved hjelp av medvirkningsprosesser, har metoden for hvordan disse prosessene blitt utført, hatt mye å si. Som nevnt i kapittel 6.2.1 *Resultater av UngMed* har arbeidet bestått av å arrangere møter både i klasserom og fritidsklubber, hvor saker ble lagt fram og drøftet, før det ble stemt på noen få hovedsaker som ble videresendt og tatt opp i en felles skolekonferanse hvor skoler og aktivitetsklubber fra alle områdene i bydelen blir invitert, så vel som lokale politikere. Dette har holdt på i 12 år, og vært en vellykket metode som har ledet til mye utvikling i bydel Grorud, herunder delbydel Ammerud.

Med bakgrunn i arbeidet til UngMed og all utviklingen som har skjedd i regi av deres arbeid ved å involvere barn og unge, kan det konkluderes med at det har vært en omfordeling av makten. Ved at barn og unge har fått deres behov som del av lokalbefolkningen møtt, etter vellykket utvikling ved hjelp av UngMed, blir det tydeliggjort at deltakelsen har spilt en sentral rolle. Dette henger i tråd med kommunikativ planlegging, hvor det gjennom den teorien redegjøres for hvordan deltakelsen har blitt brukt som et verktøy som fremmer legitimitet og effektivitet i plan – og utviklingsprosesser (Vasstrøm & Paaby, 2021, s. 3). Arnstein legger også vekt på denne omfordelingen av makten, hvor hun ved hjelp av medvirkningsstigen legger vekt på at det er nødt til å foreligge en fordeling av makten, om medvirkningen skal regnes som mer enn en formalitet (Arnstein, 1969, s. 216). Fokus på omfordeling av makten reflekteres også i de lokale aktørenes perspektiv, hvor de hevder at utviklingen i området er nødt til å komme nedenfra og opp hvor utviklingen må skje i tråd med lokalbefolkningens ønsker og behov.

Del to av analysen omhandler hvordan det har vært utfordringer knyttet til involvering av andre grupper enn barn og unge i medvirkningsprosessene i områdeløftet. Som nevnt i tidligere kapitler er det en høy andel beboere med innvandrerbakgrunn, i tillegg til at en høy andel av befolkningen er eldre i bydel Grorud (Lund, 2014, s. 30). Dette skiller seg heller ikke ut fra delbydel Ammerud, hvor nesten halvparten av lokalbefolkningen har innvandrerbakgrunn. Likevel kommer det fram i medvirkningsprosessene som ble utført i forkant og etterkant av områdeløftet – i form av spørreundersøkelser – at disse gruppene var minst representert i prosessene, selv etter at de utgjør en stor del av befolkningen. Det var derfor av interesse for meg å forske nærmere på hvorfor det var slik, og hva utfordringene kunne har vært ved å involvere og tilrettelegge medvirkningsprosesser for disse to underrepresenterte gruppene.

I kommunedelplanen presiseres det at det skal tilrettelegges for alle grupper i planprosessene, som da inkluderer grupper som eldre og grupper som trenger særskilt tilrettelegging (Oslo kommune, 2018, s. 72). Noen av utfordringene som ble avdekket i del to av analysen under kapittel 7.2 *Effektiv mobilisering av de underrepresenterte* omhandler språkbarrierer og tid. Denne gruppen faller dermed under grupper som trenger særskilt tilrettelegging, noe som har vært utfordrende å få til i områdeløftet på Ammerud. Videre i del to blir utfordringene ved å involvere disse gruppene grunnet de ulike faktorene som mangel på arena, mangel på representasjon og tilfredsstillelsen av området blant lokalbefolkningen, analysert i lys av teoriene presentert i kapittel 4.

Kapittel 7.3 *Mangel på arena* tar for seg det faktum at det ikke eksisterer en felles møteplass hvor lokalbefolkningen kan møtes på tvers av alder, kjønn, etnisk bakgrunn og lignende. Barn og unge har hatt skolen og aktivitetsklubber som en arena for å drive medvirkning, hvor medvirkningen har vært vellykket blant dem. Imidlertid har medvirkningen vært lav blant de eldre og de med minoritetsbakgrunn, og mangel på arena har derfor blitt diskutert som en av årsakene til hvorfor. I kapittel 7.4 *Mangel på representasjon* blir fraværet av dette i områdeløftet diskutert som en av årsakene til hvorfor medvirkningen har vært lav blant enkelte grupper. Både lokale aktører og lokale beboere ga uttrykk for at om det hadde vært en større variasjon av ansatte i områdeløftet, ville kanskje deltakelsen av de underrepresenterte ikke vært så lav. Dette fordi det da hadde vært noen som satt i styret som hadde hatt en bedre forståelse av behovene til befolkningen i området. Tilslutt blir den siste årsaken til lav deltakelse analysert i kapittel 7.5 *Tilfredsstilt lokalbefolkning*. Basert på intervjuene med lokalbefolkningen ble det tydeliggjort at de var fornøyde med området, særlig da sammenlignet med hvordan det ellers hadde vært i deres hjemland. Andre årsaker til hvorfor lokalbefolkningen er tilfredsstilt med Ammerud er tilgangen til tjenester som møter behovene deres. I tillegg opplever lokalbefolkningen at området har et ufortjent dårlig rykte på seg, hvor de selv mener at området ikke er så ille som de eksterne stedsbildene har det til å være. Av disse grunner ser de ikke behovet eller nødvendigheten av å delta i medvirkningsprosesser.

Basert på den todelte analysen ser vi da at medvirkningsprosessene i området har vært svært vellykket for en gruppe av lokalbefolkningen, nemlig barn og unge, som henger i tråd med det som står om tilrettelegging av barn og unge i Plan- og bygningsloven § 5-1. De innovative og kreative måtene å drive medvirkning på blant barn og unge har ledet til mye utvikling i området, som kan knyttes til flere av teoriene, særlig medvirkningshjulet til Davidson hvor

han legger vekt på viktigheten av å etablere nye og innovative tilnærminger som bygger på de som allerede eksisterer (Davidson, 1998, s. 14). Utførelsen av dette leder til god medvirkning og en utvikling av området som henger i tråd med lokalbefolkningens ønsker og behov, som kommer fram gjennom arbeidet til UngMed. Likevel for andre dominerende grupper i området – som de eldre og de med minoritetsbakgrunn – så har ikke medvirkningsprosessene vært like vellykket blant dem, tvert i mot har det vært utfordrende å involvere dem i prosessene. Det er dermed en tydelig forskjell på involvering og utviklingen som har skjedd blant de unge, sammenlignet med de eldre og de med minoritetsbakgrunn. En av grunnene til dette kan være at medvirkningsprosessene som ble tatt i bruk av de unge og tilrettelagt for dem er prosesser som fører til endring i seg selv. Dette skaper unge borgere som er opptatt av medvirkning og det bidrar til å skape en relasjon til stedet på et vis. De blir stolte av utviklingen og stedet sitt, noe som også henger i tråd med sosiokulturell stedsteori.

8.1 Veien videre

Siden tilrettelegging av barn og unge er noe som har blitt prioritert og utført på en god og effektiv måte i områdeløftet på Ammerud, er det å viktig å sørge for at den samme tilretteleggingen og gode gjennomføringen av medvirkningsprosesser for andre dominerende grupper også blir gjennomført i videre planprosesser. Det er mye inspirasjon å trekke fra arbeidet med barn og unge, og ved å gjøre dette i tillegg til å løse de ulike utfordringene som nevnt i del to av analysen, vil medvirkning innenfor norsk planlegging ha kommet en lang vei fra det å bare være en formalitet, til å faktisk være reell og representativ overfor majoriteten av deltakerne.

Utfordringer ved medvirkningsprosesser i planprosesser varierer fra sted til sted, og hva de underliggende problemene i det gjeldende området er. På Ammerud har den mangfoldige befolkningssammensetningen vært noe som har ledet til utfordringer ved å involvere og mobilisere deler av lokalbefolkningen i medvirkningsprosessene som ble gjennomført. For å kunne ta lærdom fra Ammerud til andre lignende områder med de samme underliggende problemene kan det løses ved å ta stilling til utfordringene som er nevnt i del to av analysen.

Basert på de kvalitative intervjuene sammen med de lokale beboerne er et av hovedgrunnene til hvorfor det har vært utfordrende å mobilisere dem på grunn av at de ikke har vært klare over rettighetene de har hatt for å kunne bidra i medvirkningsprosesser for å fremme deres

ønsker og behov. Til videre arbeid er det da viktig for de som driver utviklingen, enten det er områdeløft eller annen type planprosess som blir fremmet, å sørge for at denne kunnskapen er formidlet til hele lokalbefolkningen på en måte som de forstår. Ved utsendelsen av spørreundersøkelsene til lokalbefolkningen på Ammerud var det mulig å oversette det til forskjellige språk. Dette er da noe som også burde være et alternativ ved formidling av mulighetene til å medvirke i alle planprosesser. Ved tidlig og god informasjon om medvirkningsmulighetene kan det bidra til å øke responsen blant de underrepresenterte gruppene, som også danner en stor gruppe av befolkningen. Basert på informantenes svar var det mange av dem som ikke deltok, rett og slett fordi de ikke var klare over mulighetene. Dette kan løses ved å sørge for at det er en arena tilgjengelig, hvor lokalbefolkningen kan møtes på tvers av alder, kjønn, etnisk bakgrunn og lignende. Her kan ulike mer kreative og innovative former for medvirkning arrangeres, eksempelvis «food court». Eller lignende former for medvirkningsprosesser som vi har sett blitt gjennomført gjennom UngMed. Dette er også noe som ikke var tilgjengelig på Ammerud, men noe som kan vurderes til veien videre for andre lignende områder.

Det er også viktig å sørge for at representasjonen av lokalbefolkningen er tilstede blant de som driver områdeløftet. Om området består av en lokalbefolkning som har en høy andel med minoritetsbakgrunn, er det viktig at dette gjenspeiles i de som sitter og driver utviklingen i området, for at det skal være representativt. Ikke bare har de en bedre forståelse av lokalbefolkningens behov og ønsker, men det at de sitter i teamet kan være med på å motivere lokalbefolkningen til å bli mer engasjert fordi de ser noen som seg selv.

Oslo kommune satser på å ta i bruk VR og AR som en medvirkningsløsning for å sikre økt mulighet for påvirkning av byutviklingen. Ved bruk av disse digitale løsningene kan det også bidra til å øke deltakelsen blant flere grupper i samfunnet, om de blir utrustet og lært opp nok til å ta i bruk disse nye metodene. Når alt dette har blitt gjort og blitt tatt stilling vil Oslo være på god vei til å nå deres mål om å bli en foregangskommune for medvirkning.

9 Litteraturliste

- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of participation. *Journal of the American Institute of Planners*, ss. 216-224.
- Bertelsen, I. M. (2020). *Kanaler for innbyggerdeltakelse i Områdeløftet Grønland og Tøyen: En analyse av offentlig administrasjon, politikere og aktivisters formelle og uformelle kanaler for innbyggerdeltakelse*. (Masteravhandling, OsloMet – storbyuniversitetet). Open Digital Archive. SAM. <https://hdl.handle.net/10642/9352>
- Brage, Ø. (2017, November 02). *Bydel Grorud ble kåret til: Norges beste ungdomskommune*. Hentet fra Groruddalen.no: <https://groruddalen.no/norges-beste-ungdomskommune/19.23497>
- Bryman, A. (2016). *Social Research Methods*. Oxford University Press.
- Calderon, C. & Westin, M. (2021). *Understanding context and its influence on collaborative planning processes: a contribution to communicative planning theory*. *International Planning Studies*, 26(1), 14–27.
- Clark, T., Foster, L., & Bryman, A. (2019). *How to do your social research project or dissertation*. United Kingdom: Oxford University Press.
- Dahlgren, K., Linderud, T., & Schreiner, K. (2021). *Forankring fryder*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Davidson, S. (1998). Spinning the wheel of empowerment. *Community planning*.
- Design og arkitektur Norge. (u.d.). *Medvirkning i kommuneplanprosess*. Hentet fra DOGA: <https://doga.no/verktoy/folketrakk/folketrakk-veilederen/kommuneplanprosess/>
- Design og arkitektur Norge. (u.d.). *MEDVIRKNING I PLANPROSESSER*. Hentet fra DOGA: <https://doga.no/verktoy/folketrakk/folketrakk-veilederen/medvirkning-i-planprosesser/>
- Friedmann, J. (2008). The transactive style of planning. *Contemporary Movements in Planning Theory*, ss. 11-33.

- Hansen, T., & Sæterdal, A. (1970). *Ammerud*. PAX Forlag.
- Hanssen, G. S. (2013, Juli 23). Medvirkning - med virkning? *Plan*.
- Henriksen, I. M. (2019). *Bysamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kjølleberg, E., & Brun, E. (2013, Mars 5). *Groruddalen - fra moderne idyll til «drabantbytragedie»*. Hentet fra NRK dokumentar:
<https://www.nrk.no/dokumentar/norges-mest-utskjelte-dal-1.10858325>
- Kommunal- og moderniseringsepartementet. (2014). *Medvirkning i planlegging*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Lund, P.-Ø. (2014). *Innsatser i utsatte byområder - Erfaringer fra Groruddalssatsingen*. Oslo kommune.
- Madanipour, A., Gunder, M., & Watson, V. (2017). *The Routledge Handbook of Planning Theory*. Routledge
- Majid, M. A., Othman, M., Mohamad, S. F., Lim, S. A., & Yusof, A. (2017). Piloting for Interviews in Qualitative Research: Operationalization and Lessons Learnt. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, ss. 1073-1080.
- Mattila, H. (2020). Habermas revisited: Resurrecting the contested roots of communicative planning theory. *Progress in Planning*, 1-29
- McGuirk, P. M. (2001). Situating communicative planning theory: Context, power, and knowledge. *Environment and Planning*, 195–217.
- Ophaug, E. (2016). *Friluftscene eller flerbrukshall? - om medvirkning i politiske beslutningsprosesser i Områdeløft Tøyen*. (Masterhavhandling, Høgskolen i Oslo og Akershus). Open Digital Archieve. SAM. <https://hdl.handle.net/10642/5326>
- Oslo byleksikon. (u.d.). *Ammerud (strøk)*. Hentet fra Oslo Byleksikon:
[https://oslobyleksikon.no/side/Ammerud_\(str%C3%B8k\)](https://oslobyleksikon.no/side/Ammerud_(str%C3%B8k))

- Oslo kommune. (2018). *Vår by, vår framtid - kommuneplan for Oslo 2018*. Hentet fra <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13324093-1572596131/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Kommuneplan/Vedtatt%20kommuneplan%202018/Kommuneplan%20Oslo%20%E2%80%93%20utskriftvennlig.pdf>
- Participedia. (u.d.). Participatory Urban Planning in Saione, Arezzo, Italy.
- participedia. (u.d.). Participatory Urban Planning Workshops for Kadife Street in Kadikoy, Istanbul.
- Ruud, M. E., Brattbakk, I., & Andersen, B. (2016). *Områdeløft Ammerud: Trivsel og trygghet på spill*. NIBR.
- Ruud, M. E., Brattbakk, I., Schmidt, L., Guttu, J., & Brevik. (2006). *Utvikling av drabantbyer*. NIBR.
- Seale, C. (1999). *The Quality of Qualitative Research*. SAGE publications.
- Sjølander, I. (2014). *Beboeres innflytelse i planlegging på lokalt nivå - en studie av programgruppen i områdeløftet på Veitvet-Slettelokka*. (Masteravhandling, Universitetet i Oslo) DUO vitenarkiv. <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-47955>
- Skjeggedal, T. (2005). Ambitions and realities in Norwegian regional planning. *European Planning Studies*, 731–748.
- Thagaard, T. (2003). *Systematikk og innlevelse - En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tonkiss, F. (2013). *Cities by Design - The Social Life of Urban Form*. Cambridge: Polity Press.
- Universitetsforlaget. (u.d.). *Universitetsforlaget*. Hentet fra Gro Sandkjær Hanssen: https://www.universitetsforlaget.no/Gro-Sandkjaer_Hanssen

University of Newcastle Library Guides. (2023, Mars 14). *Research Methods: What are research methods?* Hentet fra: University of Newcastle Library Guides:
<https://libguides.newcastle.edu.au/researchmethods>

Vasstrøm, M. & Paaby, K. (2021). *Omvendt deltakelse – fra forankring til fellesgjøring*, i Dahlgren, K, Linderud, T. Scheiner, K. (Red) *Forankring fryder – En bok om medvirkning I byutvikling og arkitektur*, Universitetsforlaget.

Vestby, G. M., & Johannessen, K. (2010). *Vi her på Ammerud - fellsskap og skillelinjer i et lokalsamfunn i Groruddalen*. NIBR.

Wylie, A. (2003) Why standpoint matters. S.Harding (Red.), *The feminist standpoint theory reader: Intellectual and Political Controversies* (s.339-351). New York: Routledge

10 Vedlegg

10.1 NSD vurdering av behandling av personopplysninger

[Meldeskjema](#) / [Masteroppgave: Medvirkning i planprosesser på lokalt nivå – hvem b...](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

798217

Vurderingstype

Standard

Dato

06.01.2023

Prosjekttittel

Masteroppgave: Medvirkning i planprosesser på lokalt nivå – hvem bygges det for?

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for global utvikling og samfunnsplanlegging

Prosjektansvarlig

Karl Emil Pull

Student

Ayda Haile Berhane Teklebrhan

Prosjektperiode

01.02.2023 - 01.06.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Særlige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Uttrykkelig samtykke (Personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 01.06.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar**OM VURDERINGEN**

Personverntjenester har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

Personverntjenester har nå vurdert den planlagte behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at behandlingen er lovlig, hvis den gjennomføres slik den er beskrevet i meldeskjemaet med dialog og vedlegg.

VIKTIG INFORMASJON TIL DEG

Du må lagre, sende og sikre dataene i tråd med retningslinjene til din institusjon. Dette betyr at du må bruke leverandører for spørreskjema, skylagring, videosamtale o.l. som institusjonen din har avtale med. Vi gir generelle råd rundt dette, men det er institusjonens egne retningslinjer for informasjonssikkerhet som gjelder.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige personopplysninger og særlige kategorier av personopplysninger om etnisk opprinnelse frem til 01.06.2023.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

For alminnelige personopplysninger vil lovlig grunnlag for behandlingen være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a.

Behandlingen av særlige kategorier av personopplysninger er basert på uttrykkelig samtykke fra den registrerte, jf.

<https://medskjema.sikt.no/638f89b1-7728-4629-b905-22681169b11d/vurdering>

1/2

07.02.2023, 11:53

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

personvernforordningen art. 6 nr. 1 a og art. 9 nr. 2 a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lenger enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Vi vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring, videosamtale o.l.) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må prosjektansvarlig følge interne retningslinjer/rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilken type endringer det er nødvendig å melde:

<http://www.nsd.no/personverntjenester/fyll-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet i tråd med den behandlingen som er dokumentert.

Kontaktperson hos oss: Olav Rosness, rådgiver.

Lykke til med prosjektet!

10.2 Intervjuguide til lokalbefolkningen

Intervjuguide lokalbefolkning

- 1) Kan du fortelle hvem du er, hvilket kjønn du er og hva din etniske bakgrunn er?
(frivillig, kan holdes anonym om ønsket)
- 2) Hvor lenge har du bodd i området?
- 3) Hvordan har området endret seg fra du først flyttet hit og til nå?
- 4) I de siste årene har det vært igangsatt et områdeløft her med formål om å forbedre området. Hva syntes du om endringene som har blitt gjort som et resultat av områdeløftet?
- 5) Visste du at du har rett til å komme med innspill for hvordan utviklingen i området skal se ut? Hvis ja, hvordan ble du informert om dette? Hvis nei, hvordan skulle du ønske du ble informert om dette?
- 6) Medvirkning er en prosess som er lovpålagt i plan og bygningsloven for å sikre enkeltpersoners og gruppers rett til å delta i, og påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser. Har du fått vært med å medvirke i de ulike endringene som har blitt gjort i området? I så fall, hvordan?
- 7) Føler du at disse medvirkningsprosessene har blitt tilrettelagt for deg? Hvis ja, hvordan? Hvis nei, har du forslag til hvordan det kunne blitt gjort?
- 8) Opplever du at dine innspill fra medvirkningsprosessen blir tatt hensyn til i det endelige produktet? – kom gjerne med eksempler
- 9) Har du opplevd noen andre utfordringer som har stoppet deg av å delta i medvirkningsprosesser?

10.3 Intervjuguide til lokale aktører

Intervjuguide aktører

- 1) Kan du fortelle hvor du jobber?
- 2) Hva slags rolle har du/dere hatt (eller skulle du ønske at du/dere hadde) for utviklingen i regi av områdeløftet?
- 3) Hva var deres visjon for utviklingen i området?
- 4) Medvirkning er en prosess som er lovpålagt i plan og bygningsloven for å sikre enkeltpersoners og gruppers rett til å delta i, og påvirke offentlige utrednings- og beslutningsprosesser. Hvordan har dere medvirket i utviklingen i området?
- 5) Hvordan har medvirkningsprosessen sett ut i dette området?
- 6) I disse bydelene har en stor andel av befolkningen innvandrerbakgrunn (oslo kommune statistikk). Det er også lovpålagt at medvirkningsprosessen tar hensyn til alle berørte, uavhengig av bakgrunn. Hvordan har dere tilrettelagt for minoriteters involvering i medvirkningsprosessen i området?
- 7) Har det vært noen utfordringer ved gjennomføring av medvirkning i området? I så fall, hva slags?
- 8) Har det vært noen andre utfordringer?
- 9) Har du noen forslag til hvordan disse utfordringene kunne blitt unngått, eller håndtert?

10.4 Samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet

Medvirkning i planprosesser på lokalt nivå – hvem bygges det for?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å kartlegge hvordan medvirkningen har vært i planprosesser på lokalt nivå, med fokus på minoriteters involvering. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette er til en masteroppgave som har som formål å kartlegge hvordan minoriteters involvering i planprosesser på lokalt nivå har vært. Oppgaven tar utgangspunkt i to bydeler i Oslo – bydel Grorud og bydel Stovner – mer spesifikt områdeløftet på Ammerud og Vestli. I denne oppgaven er fokuset på hvordan minoritetene i disse områdene har vært med på å medvirke i endringene som har funnet sted som resultat av områdeløftene.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Universitetet i Agder, fakultetet for samfunnsvitenskap, institutt for global utvikling og samfunnsplanlegging.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsker å høre fra akkurat deg/dere fordi du enten er en lokal beboer i et av områdene jeg skal forske på (Ammerud eller Vestli), eller så er dere en aktør (enten offentlig eller privat) som har hatt noen form for påvirkning i områdeløftene.

Hva innebærer det for deg å delta?

For å samle inn relevant data for denne oppgaven vil jeg ta i bruk semi-struktureerte intervjuer som metode. Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du er villig til å stille til intervju hvor du vil bli stilt spørsmål som omhandler tema for oppgaven: **Medvirkning i planprosesser på lokalt nivå, med fokus på minoriteters involvering**. Dine svar vil bli lagret elektronisk, i tillegg til at det vil bli tatt opp med en diktafon fra UiA (enhet som ikke har internett-tilkobling).

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det vil kun være jeg som utfører dette prosjektet, og min veileder ved UiA som vil ha tilgang til dine opplysninger. **MERK:** Universitetet har rutiner for behandling av personopplysninger i forskning og studentoppgaver. Opptakene og notatene vil derfor oppbevares i UiA sitt passord-beskyttet OneDrive-område, og vil deretter bli slettet fra de eksterne enhetene.

For de av lokalbefolkningen som ønsker å delta vil kun kjønn og etnisk bakgrunn være relevant for oppgaven, jeg mener dermed at dere ikke vil kunne gjenkjennes i publikasjonen. For aktørenes representanter som ønsker å delta, vil kun stillingstittel og deres rolle i områdeløftene være relevant for oppgaven. Dette kan lede til at noen kan bli gjenkjent, men om det er ønskelig kan de holdes anonyme.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes når oppgaven blir godkjent, ca 01.06.2023. Etter prosjektslutt vil lydopptak og de notatene som er lagret elektronisk i UiA sin Onedrive slettes for godt. Personopplysningen vil heller ikke bli gjenbrukt til annen forskning.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Agder (UiA) har Personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Karl Emil Pull (veileder) ved Universitetet i Agder. E-post: karl.e.pull@uia.no
- Vårt personvernombud: Trond Hausø. E-post: Personvernombud@uia.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Ayda Haile Berhane Teklebrhan

(Forsker i prosjektet)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Medvirkning i planprosesser på lokalt nivå* – *hvem bygges det for* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju
- at opplysninger om meg publiseres slik at jeg kan gjenkjennes basert på min stillingstittel – hvis aktuelt

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)